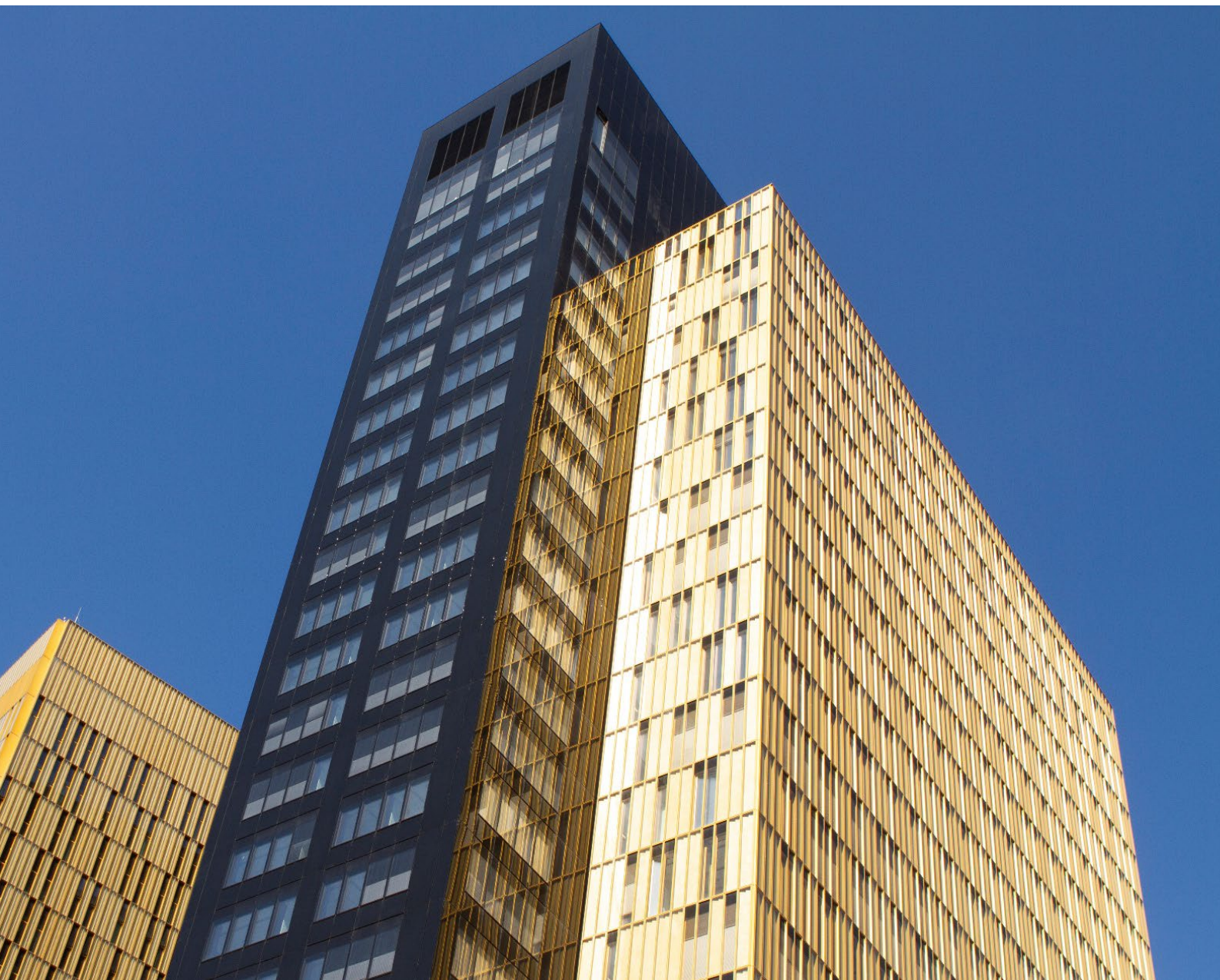

Tematikus adatlapok

A versenyjogi jogsértések alapján indított kártérítési keresetek a 2014/104/EU irányelv szerinti rendszerben („*Private enforcement*”)

Tartalomjegyzék

ELŐSZÓ.....	4
AZ ÉRINTETT AKTUSOK JEGYZÉKE.....	6
I. A 2014/104 IRÁNYELV HATÁLYA	7
1. Tárgyi hatály.....	7
2. Időbeli hatály.....	14
2.1. Az irányelv anyagi jogi rendelkezései.....	14
2.1.1. A kártérítési igények elévülési idejét szabályozó rendelkezések.....	14
2.1.2. A versenyjog megsértésének fennállására vonatkozó megdönthetetlen vélelmet felállító rendelkezések.....	18
2.1.3. A kartellből eredő kár fennállására vonatkozó megdönthető vélelmet felállító rendelkezések.....	19
2.2. Az irányelv nem anyagi jogi rendelkezései	20
2.2.1. A nemzeti bíróságokat megillető azon lehetőség biztosítására irányuló rendelkezések, hogy bizonyítékok feltárását rendeljék el	20
2.2.2. A kár számszerűsítését szabályozó rendelkezések.....	24
2.3. Az irányelv fennálló ítélkezési gyakorlatot megerősítő rendelkezéseinek időbeli hatálya	24
II. A KÁR MEGTÉRÍTÉSÉÉRT FELELŐS JOGALANYOK	25
III. BIZONYÍTÉKOK FELTÁRÁSA A NEMZETI ELJÁRÁSOKBAN.....	29
1. Az alperes vagy valamely harmadik fél ellenőrzése alatt álló bizonyítékok feltárására kötelezés	29
2. Bizonyítékok feltárására kötelezés a Bizottság előtt folyamatban lévő eljárás esetén...	31
3. A feltárássra kötelezés iránti kérelmet előterjesztő személy azon kötelezettsége, hogy alátámassza a kárigényének elfogadhatóságát.....	34
4. A versenyhatóság iratanyagában szereplő bizonyítékok feltárásának korlátai: engedékenységi nyilatkozatok és egyezségi beadványok.....	37
IV. A KÁR BECSLÉSE	38
V. AZ ELÉVÜLÉSI IDŐK SZABÁLYAI.....	40
VI. A KÁRTÉRÍTÉSHEZ VALÓ JOG NEMZETI BÍRÓSÁGOK ELŐTTI GYAKORLÁSÁNAK RÉSZLETSZABÁLYAI – AZ EGYENÉRTÉKŰSÉG ÉS A TÉNYLEGES ÉRVÉNYESÜLÉS ELVÉNEK TISZTELETBEN TARTÁSA.....	47

Előszó

Az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk teljes hatékonyságának biztosítása, különösen pedig az azokban előírt tilalmak tényleges érvényesülésének garantálása érdekében az Európai Unió Bírósága két, 2001-ben¹ és 2006-ban hozott ítéletében² elismerte minden olyan természetes vagy jogi személy teljes kártérítéshez való jogát, akiket e rendelkezések megsértése következtében kár ért. A Bíróság későbbi ítélkezési gyakorlatában e kártérítési jog feltételei pontosításra és finomításra kerültek.

Mivel az uniós versenyjog megsértése által okozott kár megtérítésére irányuló kérelmek elbírálására a nemzeti bíróságok rendelkeznek hatáskörrel, az eljárási autonómia elvével összhangban az egyes tagállamok belső jogrendjének feladata volt meghatározni az ilyen kérelmek benyújtásának részletes szabályait. Mivel azonban ezt az autonómiát az egyenértékűség és a hatékonyság elveinek tiszteletben tartása korlátozza, a Bíróság e tekintetben minimális követelményeket is megállapított.

A Bíróság ezen ítélkezési gyakorlatára támaszkodva a 2014/104 irányelv³ egyrészt megerősíti az uniós versenyjog megsértése által okozott károk teljes körű megtérítéséhez való jogot, másrészt pedig kiterjeszti ezt a jogot a nemzeti versenyjog megsértéseire is, amennyiben e nemzeti versenyjogot az 1/2003 rendelet⁴ 3. cikkének (1) bekezdése értelmében alkalmazni kell.

Eljárásjogi szempontból a 2014/104 irányelv számos olyan szabályt ír elő, amelyek célja a kártérítéshez való jog nemzeti bíróságok előtti gyakorlása részletes szabályainak harmonizálása. Ezen irányelv több rendelkezése emellett arra irányul, hogy összekapcsolja a versenyjogi szabályok megsértése által okozott kár megtérítése iránti kereseteket (*private enforcement*), valamint az említett szabályoknak az Európai Bizottság és a nemzeti versenyhatóságok általi közjogi érvényesítését (*public enforcement*).

Végül a 2014/104 irányelv rendelkezéseket tartalmaz a benne foglalt cikkek időbeli hatályára vonatkozóan is.

A jelen adatlap áttekinti a Bíróság ítélkezési gyakorlatát a 2014/104 irányelv rendelkezéseinek értelmezésével kapcsolatban, ezenkívül pedig bemutatja a Skanska

¹ 2001. szeptember 20-i Courage és Crehan ítélet (C-453/99, [EU:C:2001:465](#)).

² 2006. július 13-i Manfredi és társai ítélet (C-295/04–C-298/04, [EU:C:2006:461](#)).

³ A tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szóló, 2014. november 26-i 2014/104/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 349., 1. o.).

⁴ A Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű kiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.).

Industrial Solutions és társai⁵, valamint a Sumal ügyekben hozott ítéleteket⁶, amelyek fontos pontosításokat nyújtanak az uniós versenyjog megsértései által okozott kár megtérítésére irányuló kereset alperesének azonosítását illetően. Jóllehet ezek az elvi jelentőségű ítéletek az elsődleges jog alapján határozzák meg a kártérítésért felelős jogalanyokat, az e tekintetben adott pontosítások a 2014/104 irányelv hatálya alá tartozó kártérítési keresetek érvényesítése szempontjából is alapvető fontosságúak maradnak.

Ezzel szemben a 2014/104 irányelv hatálybalépését megelőző ítélkezési gyakorlat, amelyet ez az irányelv lényegében megerősített, nem szerepel a jelen adatlapban. A jelen adatlap nem terjed ki továbbá arra az ítélkezési gyakorlatra⁷ sem, amely a joghatósággal és a kár bekövetkezése helyének meghatározásával kapcsolatos, a 44/2001 rendeletben⁸ és az 1215/2012 rendeletben⁹ foglalt szabályok értelmezésére vonatkozik.

Az adatlap 2026. március 1-jével bezárólag veszi figyelembe az ítélkezési gyakorlatot.

⁵ 2019. március 14-i Skanska Industrial Solutions és társai ítélet (C-724/17, [EU:C:2019:204](#)).

⁶ 2021. október 6-i Sumal ítélet (C-882/19, [EU:C:2021:800](#)).

⁷ 2015. május 21-i CDC Hydrogen Peroxide ítélet (C-352/13, [EU:C:2015:335](#)), 2018. október 24-i Apple Sales International és társai ítélet (C-595/17, [EU:C:2018:854](#)), 2019. július 29-i Tibor-Trans ítélet (C-451/18, [EU:C:2019:635](#)), 2021. július 15-i AB Volvo és társai ítélet (C-30/20, [EU:C:2021:604](#)), 2021. november 11-i Stichting Cartel Compensation és Equilib Netherlands ítélet (C-819/19, [EU:C:2021:904](#)), 2024. július 4-i MOL ítélet (C-425/22, [EU:C:2024:578](#)) és 2025. december 2-i Stichting Right to Consumer Justice és Stichting App Stores Claims ítélet (C-34/24, [EU:C:2025:936](#)).

⁸ A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 2. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o.; HL 2011. L 124., 47. o.).

⁹ A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (átdolgozás) (HL 2012. L 351., 1. o.).

Az érintett aktusok jegyzéke

A tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szóló, 2014. november 26-i **2014/104/EU** európai parlamenti és tanácsi **irányelv** (HL 2014. L 349., 1. o.).

I. A 2014/104 irányelv hatálya

1. Tárgyi hatály

2023. április 20-i Repsol Comercial de Productos Petrolíferos ítélet (C-25/21, [EU:C:2023:298](#))¹⁰

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – Vertikális versenykorlátozások – Az EUMSZ 101. cikk (1) és (2) bekezdése – A tényleges érvényesülés elve – 1/2003/EK rendelet – 2. cikk – 2014/104/EU irányelv – A 9. cikk (1) bekezdése – A nemzeti versenyhatóságok által hozott, a versenyjogi szabályok megsértését megállapító jogerős határozatok kötelező ereje – Időbeli és tárgyi hatály – Az uniós versenyjogi rendelkezések megsértései alapján indított kártérítési és semmisség megállapítása iránti keresetek”

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem alapján eljáró Bíróság megállapítja, hogy a 2014/104 irányelv hatálya a versenyszabályok megsértése miatt indított keresetek közül kizárólag a kártérítési keresetekre korlátozódik, és nem terjed ki más típusú olyan keresetekre, amelyek tárgya a versenyjogi rendelkezések megsértése.

A spanyol versenyhatóságok a 2001. július 11-i és a 2009. július 30-i határozataikban lényegében megállapították, hogy a Repsol megsértette a versenyjogi szabályokat azáltal, hogy a bizonyos spanyolországi töltőállomásokkal fennálló szerződéses kapcsolatai keretében meghatározta az üzemanyagok fogyasztói árait. Mivel az e határozatok vitatására irányuló jogorvoslatok eredménytelennek bizonyultak, e határozatok jogerőre emelkedtek.

Az említett határozatokat követően egy töltőállomás tulajdonosai keresetet indítottak a Juzgado de lo Mercantil nº 2 de Madrid (madridi 2. sz. kereskedelmi bíróság, Spanyolország, a továbbiakban: nemzeti bíróság) előtt egyrészt azon kizárólagos ellátási szerződések semmisségének megállapítása iránt, amelyeket az 1987-től 2009-ig terjedő időszak folyamán e töltőállomás üzemeltetése keretében kötöttek a Repsollal, másrészt pedig kártérítési keresetet indítottak az e szerződések által állítólagosan okozott kár megtérítése iránt. Ennek keretében az érintett jogsértés fennállásának bizonyítása érdekében ugyanezen határozatokra támaszkodnak.

E körülmények között a nemzeti bíróság mindjárt az elején kiemeli, hogy az 1/2003 rendelet 2. cikke értelmében az EUMSZ 101. cikk megsértésével kapcsolatos bizonyítási terhet a jogsértést állító fél viseli. Márpedig e bíróság hozzáteszi, hogy a 2014/104 irányelv 9. cikkének (1) bekezdése értelmében a valamely nemzeti versenyhatóság jogerős határozatát követően indított kártérítési kereset keretében a felperes a jogsértés fennállásával kapcsolatban rá háruló bizonyítási tehernek főszabály szerint eleget tehet

¹⁰ Ez az ítélet „A versenyjog megsértésének fennállására vonatkozó megdönthetetlen vélelmet felállító rendelkezések” című I.2.1.2 pontban is ismertetésre kerül.

annak bizonyításával, hogy e határozat éppen a szóban forgó szerződéses jogviszonyra vonatkozik.

Ebben az összefüggésben a nemzeti bíróság arra keresi a választ, hogy a spanyol versenyhatóságok határozatai kötelező erővel rendelkeznek-e a jelen ügyben a versenyjogi szabályok megsértésének fennállását illetően. E bíróság ezenkívül azt kívánja megtudni, hogy milyen következtetések vonhatók le a töltőállomás tulajdonosai és a Repsol között létrejött kizárólagos beszerzési szerződések esetleges semmisségéből.

Ítéletében a Bíróság választ ad az említett kérdésekre, továbbá állást foglal a 2014/104 irányelv tárgyi és időbeli hatályáról.

A Bíróság álláspontja

Amennyiben a nemzeti bíróság a 2014/104 irányelv 9. cikkének (1) bekezdésére hivatkozik, a Bíróság pontosítja, hogy e rendelkezés csak akkor lehet releváns az alapjogvita elbírálása szempontjából, ha e jogvita az irányelv tárgyi és időbeli hatálya alá tartozik.

E tekintetben a Bíróság kiemeli, hogy a 2014/104 irányelv tárgyi hatálya a versenyszabályok megsértése miatt indított keresetek közül kizárólag a kártérítési keresetekre korlátozódik, ennél fogva pedig nem terjed ki a versenyjogi rendelkezések megsértése miatt indított egyéb keresettípusokra, mint például az EUMSZ 101. cikk (2) bekezdése alapján indított, semmisség megállapítása iránti keresetekre.

2025. október 30-i FL und KM Baugesellschaft és S ítélet (C-2/23, [EU:C:2025:848](#))¹¹

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – EUMSZ 101. cikk – Hatékony érvényesülés – 2014/104/EU irányelv – A tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályok – A 6. cikk (6) és (7) bekezdése – A 7. cikk (1) bekezdése – (EU) 2019/1 irányelv – A tagállami versenyhatóságok számára a versenyszabályok hatékonyabb érvényesítéséhez és a belső piac megfelelő működésének biztosításához szükséges eszközök biztosítása – A 31. cikk (3) bekezdése – Hatály – A nemzeti hatóságok közötti közigazgatási és jogi segítségnyújtási mechanizmus – A versenyhatóság ügyiratának valamely bűnüldöző hatóság részére történő továbbítása – Az engedékenységi nyilatkozatoknak és az egyezségi beadványoknak, valamint azok mellékleteinek a büntügyi nyomozás irataihoz való csatolása – A terheltek és az ilyen eljárásban részt vevő más felek e dokumentumokhoz való hozzáférése”

Ebben az előzetes döntéshozatali ítéletben a Bíróság emlékeztet arra, hogy a 2014/104 irányelv tárgyi hatálya a versenyszabályok megsértése miatt indított keresetek közül

¹¹ Ez az ítélet „A versenyhatóság iratanyagában szereplő bizonyítékok feltárásának korlátai: engedékenységi nyilatkozatok és egyezségi beadványok” című III.4. pontban is ismertetésre kerül.

kizárólag a kártérítési keresetekre korlátozódik, következésképpen pedig nem terjed ki más típusú keresetekre.

Miután az osztrák szövetségi versenyhatóság számos építőipari vállalkozás és azok vezető tisztségviselői ellen bírósági eljárást indított a versenynek a közbeszerzési eljárások piacán történő torzítása miatt, két vállalkozás engedelkenységi kérelmet terjesztett elő.

Mivel az osztrák ügyészség ezzel párhuzamosan büntetőjogi nyomozást indított, a kartellek tárgyában hatáskörrel rendelkező bíróság átadta neki az eljárás iratainak másolatát. Ezenkívül az ügyészség a szövetségi versenyhatóságtól beszerezte a kartellel kapcsolatos közigazgatási eljárás bizonyos dokumentumait.

E kontextusban két olyan vállalkozás, amely engedelkenységi kérelmet terjesztett elő, arra kérte az ügyészséget, hogy ne vegye fel az iratanyagba az engedelkenységi nyilatkozataikat és az egyezségi beadványokat, mindenesetre pedig véglegesen zárja ki azokat az iratbetekintésből.

Miután az ügyészség elutasította ezt a kérelmet, az engedelkenységi kérelmet előterjesztő társaságok panasszal éltek az elutasító határozat ellen, amelynek kapcsán fellebbezés keretében az Oberlandesgericht Wien (bécsi regionális felsőbíróság, Ausztria) jár el.

E körülmények között az Oberlandesgericht Wien (bécsi regionális felsőbíróság, Ausztria) úgy határozott, hogy azt kérdezi a Bíróságtól, hogy az uniós joggal – különösen a 2014/104 irányelv 6. cikkének (6) és (7) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével, valamint a 2019/1 irányelv 31. cikkének (3) bekezdésével – ellentétes-e az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a nem versenyjogi jogsértés tárgyában indult büntetőeljárás keretében jogosultak betekinteni a valamely nemzeti versenyhatóság előtti eljárás céljából készült és a nemzeti bűnüldöző hatóságoknak továbbított engedelkenységi nyilatkozatokba és egyezségi beadványokba az e büntetőeljárásban részt vevő további felek, köztük az érintett versenyjogi jogsértés sértettjei, akik az e jogsértéssel okozott kár megtérítését kérik.

A Bíróság álláspontja

Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseiben a 2014/104 irányelv 6. cikkének (6) és (7) bekezdésére, valamint 7. cikkének (1) bekezdésére hivatkozik, a Bíróság megállapítja, hogy e rendelkezések csak akkor lehetnek relevánsak az alapjogvita elbírálása szempontjából, ha e jogvita ezen irányelv tárgyi hatálya alá tartozik.

E tekintetben a Bíróság emlékeztet arra, hogy a 2014/104 irányelv tárgyi hatálya a versenyszabályok megsértése miatt indított keresetek közül kizárólag a kártérítési keresetekre korlátozódik. Ebből következik, hogy ezen irányelv tárgyi hatálya, köztük a versenyhatóság iratanyagában szereplő bizonyítékok feltárását, illetve az ezen iratokhoz való hozzáférés révén megszerzett bizonyítékok felhasználására vonatkozó

korlátozásokat szabályozó 6. és 7. cikk tárgyi hatálya a versenyszabályok megsértése miatt indított keresetek közül kizárólag a kártérítési keresetekre korlátozódik, következésképpen nem terjed ki más típusú keresetekre. Így az említett irányelv nem szabályozza sem a versenyhatóság iratanyagának egy másik hatóság részére történő továbbításának kérdését, sem pedig az ezen iratokhoz való, a kártérítési kereseteken kívüli hozzáférés kérdését.

2026. január 29-i Meliá Hotels International ítélet (C-286/24, [EU:C:2026:49](#))¹²

„Előzetes döntéshozatal – A tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetek – 2014/104/EU irányelv – Az 5. cikk (1) bekezdése – Hatály – A kártérítési kereset esetleges megindítását megelőző, dokumentumok bemutatására irányuló különös megállapítási kereset – A kártérítési igény elfogadhatóságának értékelése”

Ebben az előzetes döntéshozatal iránti kérelem alapján hozott ítéletben a Bíróság megerősíti, hogy a 2014/104 irányelv azon rendelkezései, amelyek az alperes vagy valamely harmadik személy ellenőrzése alatt álló bizonyítékok nemzeti bíróságok előtti feltárását szabályozzák, alkalmazandók a kártérítési kereset esetleges megindítását megelőző, dokumentumok bemutatására irányuló különös megállapítási keresetre.

2020. február 21-én az Európai Bizottság bírságot szabott ki a Meliá Hotels International, S. A. szállodaipari vállalkozással (a továbbiakban: Meliá) szemben, mivel az megsértette az EUMSZ 101. cikket és az EGT-Megállapodás¹³ 53. cikkét azáltal, hogy szerződészerűen a fogyasztókat az állampolgárságuk vagy a lakóhelyük szerinti ország alapján megkülönböztető vertikális gyakorlatokat alkalmazott.¹⁴

Az Associação lus Omnibus fogyasztói érdekvédelmi egyesület különös megállapítási keresetet indított a hatáskörrel rendelkező portugál bíróság előtt annak érdekében, hogy a Meliától olyan dokumentumok bemutatását kérjék, amelyek relevánsak a Bizottság által megállapított versenyellenes magatartás miatt sérelmet szenvedett, Portugáliában lakóhellyel rendelkező fogyasztók nevében egy esetleges kollektív kártérítési kereset megindítása tekintetében.

Mivel az első- és másodfokú bíróságok helyt adtak e különös megállapítási keresetnek, a Meliá fellebbezést nyújtott be a portugál legfelsőbb bírósághoz.

¹² Ez az ítélet „A feltárási kötelezés iránti kérelmet előterjesztő személy azon kötelezettsége, hogy alátámassza a kárigényének elfogadhatóságát” című III.3 pontban is ismertetésre kerül.

¹³ Az Európai Gazdasági Térségről szóló 1992. május 2-i megállapodás (HL 1994. L 1., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 52. kötet, 3. o.; a továbbiakban: EGT-Megállapodás).

¹⁴ Az [EUMSZ] 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke szerinti eljárásban (AT.40528 – Meliá [Holiday Pricing] ügy) hozott C(2020)893 final határozat.

E körülmények között a Supremo Tribunal de Justiça (legfelsőbb bíróság, Portugália) úgy határozott, hogy előzetes döntéshozatal céljából több kérdést terjeszt a Bíróság elé a 2014/104 irányelv 5. cikkének (1) bekezdésével kapcsolatban, amely előírja a tagállamok számára annak biztosítását, hogy a versenyszabályok megsértésével okozott kár megtérítésére irányuló eljárásokban a felperes kérhesse a nemzeti bíróságtól, hogy kötelezze az alperest vagy harmadik felet a releváns bizonyítékok feltárására, feltéve, hogy a kárigény elfogadhatóságát elegendő, észszerűen rendelkezésre álló tények és bizonyítékok előterjesztésével támasztotta alá.

Ennek keretében a portugál legfelsőbb bíróság lényegében arra keres választ, hogy a 2014/104 irányelv 5. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy:

- e rendelkezés alkalmazandó a nemzeti jog szerinti, a versenyszabályok megsértésével okozott kár megtérítése iránti kereset megindítása előtti, bizonyítékok feltárására irányuló keresetre;
- a kárigény e rendelkezés értelmében vett elfogadhatóságának felperes általi bizonyításához nem szükséges annak bizonyítása, hogy a versenyjog megsértéséért való felelősség megállapítása feltételeinek teljesülése inkább valószínű, mint valószínűtlen; és
- az uniós versenyjog cél általi vertikális korlátozás formájában megvalósuló megsértésének fennállását megállapító bizottsági határozat elegendő a kárigény elfogadhatóságának megállapításához, és hogy az e kérdésre adandó választ befolyásolja-e az a körülmény, hogy e határozatot vitarendezési eljárás végén hozták.

A Bíróság álláspontja

A szó szerinti, rendszertani és teleologikus értelmezés eredményeként a Bíróság megerősíti, hogy a 2014/104 irányelv 5. cikkének (1) bekezdése alkalmazandó a jelen ügyben a portugál jogban előírthoz hasonló olyan előzetes keresetre, amely lehetővé teszi a versenyszabályok megsértése miatt kárt szenvedett személyek számára, hogy az e címen indított kártérítési kereset megindítása előtt hozzáférjenek a releváns bizonyítékokhoz.

A Bíróság szerint ezt az értelmezést többek között a 2014/104 irányelv célkitűzései is megerősítik, amelyek a kártérítéshez való jog gyakorlásának megkönnyítésére irányulnak, figyelembe véve az e jogvitákra jellemző információs aszimmetria orvoslásának szükségességét, és így módon biztosítva a versenyjog magánjogi érvényesítése hatékonyságát.

2023. február 16-i Tráficos Manuel Ferrer ítélet (C-312/21, [EU:C:2023:99](#))¹⁵

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében tiltott magatartás által okozott kár megtérítése – Az Európai Gazdasági Térségben (EGT) a tehergépjárművekre alkalmazott árazásra és a bruttó áremelésekre vonatkozó összehangolt megállapodások fennállását megállapító bizottsági határozat – Nemzeti polgári eljárásjogi szabály, amely a keresetnek való részleges helyt adás esetére előírja, hogy a visszaélészerű magatartás esetét kivéve a felek maguk viselik saját költségeiket – A tagállamok eljárási autonómiája – A tényleges érvényesülés és az egyenértékűség elve – 2014/104/EU irányelv – Célkitűzések és általános egyensúly – 3. cikk – A bekövetkezett kár teljes megtérítéséhez való jog – A 11. cikk (1) bekezdése – A versenyjogi jogsértés elkövetőinek egyetemleges felelőssége – A 17. cikk (1) bekezdése – A kár nemzeti bíróság általi felbecslésének lehetősége – Feltételek – A kár számszerűsítésének gyakorlatilag lehetetlen vagy rendkívül nehéz jellege – 22. cikk – Időbeli hatály”

Ebben az előzetes döntéshozatali ítéletben a Bíróság kiemeli, hogy a versenyellenes magatartás miatt elszenvedett kár megtérítéséhez való jog érvényesítésére irányuló bírósági eljárások keretében irányadó költségmegosztási szabályok ki vannak zárva a 2014/104 irányelv hatálya alól.

2016. július 19-i határozatával¹⁶ az Európai Bizottság megállapította, hogy a Daimler AG megsértette a kartelleket tiltó uniós jogszabályokat¹⁷ azáltal, hogy 1997 januárja és 2011 januárja között megállapodásokat kötött tizennégy másik európai tehergépjármű-gyártóval az Európai Gazdasági Térségen (EGT) belül a tehergépjárművek árának rögzítése és bruttó árának emelése tárgyában.

E határozatot követően a Tráficos Manuel Ferrer SL és a D. Ignacio spanyol vállalkozások (a továbbiakban: az alapügy felperesei), amelyek többek között a Daimler által gyártott tehergépjárműveket vásároltak a jogsértés időszakában, a Juzgado de lo Mercantil nº3 de Valencia (valenciai 3. számú kereskedelmi bíróság, Spanyolország) előtt keresetet indítottak e társasággal szemben a Bizottság által megállapított jogsértő magatartás alapján.

A keletkezett kár megállapítása érdekében az alapeljárás felperesei szakértői jelentést nyújtottak be, amely az e kartell által érintett piacon átlagosan 16,35%-os többletköltséget állapított meg.

A Daimler többek között saját szakértői jelentésének benyújtásával vitatta a kártérítési kereset megalapozottságát. Az előzetes tárgyalást követően az alapeljárás felperesei

¹⁵ Ez az ítélet „Az irányelv fennálló ítélkezési gyakorlatot megerősítő rendelkezéseinek időbeli hatálya” című I.2.3 pontban és „A kár becslése” című IV. pontban is ismertetésre kerül.

¹⁶ Az [EUMSZ] 101. cikk és az EGT-megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39824 – „tehergépjárművek” ügy) 2016. július 19-én hozott C(2016) 4673 final bizottsági határozat.

¹⁷ Az EUMSZ 101. cikk és az Európai Gazdasági Térségről szóló 1992. május 2-i megállapodás (HL 1994. L 1., 3. o.; magyar nyelvű kiadás 11. fejezet, 52. kötet, 3. o.) 53. cikke.

hozzáférhettek a Daimler által benyújtott szakértői jelentésben figyelembe vett adatokhoz, azzal a kettős céllal, hogy lehetőségük legyen annak részletesebb bírálatára, és hogy átdolgozhassák a saját szakértői jelentésüket.

Az alapeljárás feleinek a szakértői véleményeik megvitatásával kapcsolatban történő meghallgatása után a valenciai 3. számú kereskedelmi bíróság úgy határozott, hogy a Bírósághoz fordul lényegében annak meghatározása érdekében, hogy az uniós jogra tekintettel jogosult-e becsülni a kartell által az alperes feleknek okozott kár összegét, és ha igen, milyen feltételek mellett. A kérdést előterjesztő bíróság ezenkívül arra keresi a választ, hogy az uniós jog lehetővé teszi-e számára, hogy a spanyol eljárási jog alapján az alapeljárás felperesére hárítsa az eljárási költségek felét, ha csak részben lesznek pernyertesek.

Ítéletében a Bíróság az EUMSZ 101. cikk, a 2014/104 irányelv, valamint az e területre vonatkozó ítélkezési gyakorlata fényében válaszol az említett kérdésekre.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság állást foglal abban a kérdésben, hogy a 2014/104 irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdésében elismert és az EUMSZ 101. cikkből fakadó, a versenyellenes magatartással okozott kár teljes megtérítéséhez való joggal ellentétesek-e a spanyol polgári perrendtartás azon szabályai, amelyek értelmében az ilyen kártérítési keresetnek való részleges helyt adás esetén a felek maguk viselik saját költségeiket, és minden fél köteles a közös költségek felének viselésére, a visszaélésszerű magatartás esetét kivéve.

A Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően a tényleges érvényesülés elvéből és a minden személyt az EUMSZ 101. cikk alapján megillető azon jogból, hogy a versenyellenes magatartással okozott kár teljes megtérítését kérjék, az következik, hogy a károsultak nemcsak a tényleges kár megtérítését követelhetik, hanem az elmaradt haszon megtérítését, valamint kamat fizetését is. Mivel a 2014/104 irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdése megerősíti ezt az ítélkezési gyakorlatot, az e rendelkezéseket átültető nemzeti intézkedéseknek azonnali hatállyal alkalmazandónak kell lenniük az ugyanezen irányelv hatálya alá tartozó összes kártérítési keresetre.

Mindazonáltal e kártérítéshez való jog nem vonatkozik a költségeknek a bírósági eljárások keretében történő megosztására vonatkozó szabályokra, amit a költségek kérdésének a 2014/104 irányelv hatálya alóli kizárása is tanúsít.

2. Időbeli hatály

2.1. Az irányelv anyagi jogi rendelkezései

2.1.1. A kártérítési igények elévülési idejét szabályozó rendelkezések

2022. június 22-i Volvo és DAF Trucks ítélet (C-267/20, [EU:C:2022:494](#))¹⁸

„Előzetes döntéshozatal – Kartellek – EUMSZ 101. cikk – 2014/104/EU irányelv – 10., 17. és 22. cikk – Az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló kártérítési keresetek – Elévülési idő – A kár bekövetkezésének megdönthető vélelme – A keletkezett kár számszerűsítése – Az irányelv késedelmes átültetése – Időbeli hatály – Anyagi jogi és eljárási rendelkezések”

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem alapján eljáró Bíróság kiemeli, hogy a 2014/104 irányelv 10. cikke, amely a versenyjogi jogsértésekre alapított kártérítési igények elévülésére vonatkozó szabályokat állapítja meg, olyan anyagi jogi rendelkezésnek minősül, amelyet nem lehet visszaható hatállyal alkalmazni.

2016. július 19-i határozatával¹⁹ az Európai Bizottság megállapította, hogy a Volvo és a DAF több más tehergépjármű-gyártóval együtt az uniós jog kartelleket tiltó szabályaival²⁰ ellentétes kartellben vettek részt, amikor az 1997-től 2011-ig terjedő időszakban megállapodtak egyrészt a tehergépjárművek árainak az Európai Gazdasági Térségen belüli rögzítésében, másrészt pedig az Euro 3–Euro 6 szabványok által előírt szennyezőanyag-kibocsátást szabályozó technológia bevezetésével járó költségek időzítésében és áthárításában. E határozat elfogadásának napján sajtóközleményt adtak ki, 2017. április 6-án pedig összefoglalót tettek közzé az *Európai Unió Hivatalos Lapjában*.²¹

Miután 2006 és 2007 folyamán három, a Volvo és a DAF Trucks által gyártott tehergépjárművet vásárolt, RM keresetet indított a Juzgado de lo Mercantil de León (leóni kereskedelmi bíróság, Spanyolország) előtt a Bizottság által megállapított kartell miatt őt ért kár megtérítése iránt. A 2018. április 1-jén megindított e keresetet a leóni kereskedelmi bíróság elfogadhatónak nyilvánította, többek között a versenyellenes magatartások károsultjainak kárenyhítéséről szóló 2014/104 irányelvet átültető spanyol jogszabályban előírt ötéves elévülési időre tekintettel. A leóni kereskedelmi bíróság továbbá az ezen átültető jogi szabályozásban előírt azon vélelemre támaszkodott, amely szerint minden kartell kárt okoz, és élt az ugyanezen jogi szabályozás által biztosított

¹⁸ Ez az ítélet „A kartellből eredő kár fennállására vonatkozó megdönthető vélelmet felállító rendelkezések” című I.2.1.3 pontban, „A kár számszerűsítését szabályozó rendelkezések” című I.2.2.2 pontban és „Az elévülési idők szabályai” című V. pontban is ismertetésre kerül.

¹⁹ Az [EUMSZ] 101. cikk és az EGT-megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39824 – „tehergépjárművek” ügy) 2016. július 19-én hozott C(2016) 4673 final bizottsági határozat.

²⁰ Az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke.

²¹ HL 2017. C 108., 6. o.

azon lehetőséggel, hogy felbecsülje az RM-nek okozott kár összegét. A Volvót és a DAF Truckst tehát arra kötelezték, hogy a szóban forgó tehergépjárművek vételára 15%-ának megfelelő kártérítést fizessenek RM-nek.

A Volvo és a DAF Trucks fellebbezést nyújtott be ezen ítélettel szemben az Audiencia Provincial de Léonhoz (leóni tartományi bíróság, Spanyolország), vitatva a 2014/104 irányelv és az átültető spanyol jogszabály alkalmazhatóságát azzal az indokkal, hogy a kartell ezen irányelv hatálybalépése előtt megszűnt.

Ilyen körülmények között a leóni tartományi bíróság előzetes döntéshozatal céljából több kérdést terjesztett a Bíróság elé arra vonatkozóan, hogy a 2014/104 irányelv 10. cikke, valamint 17. cikkének (1) és (2) bekezdése, amelyek a következő szabályokat állapítják meg:

- a versenyjogi jogsértések miatt indított kártérítési keresetek elévülése,
- az ilyen jogsértésekből eredő kár számszerűsítése, és
- e kár fennállásának vétele,

alkalmazhatók-e az olyan kártérítési keresetre, amely noha az ezen irányelv hatálybalépése előtt megszűnt kartellre vonatkozik, az azt a nemzeti jogba átültető rendelkezések hatálybalépését követően került előterjesztésre.

A Bíróság álláspontja

A 2014/104 irányelv időbeli hatályát illetően a Bíróság mindenekelőtt emlékeztet arra, hogy ezen irányelv megtiltja egyrészt az irányelvben előírt anyagi jogi rendelkezéseket átültető összes nemzeti jogi szabályozás visszaható hatályú alkalmazását, másrészt pedig megtiltja az irányelv nem anyagi jogi rendelkezéseit átültető összes nemzeti szabályozás alkalmazását a 2014. december 26. előtt indított kártérítési keresetekre.

A 2014/104 irányelv 10. cikkének időbeli alkalmazhatóságát illetően, amely a versenyjogi jogsértések miatti kártérítési keresetek elévülésére vonatkozó szabályokat állapítja meg, a Bíróság ezt követően megállapítja, hogy az ilyen szabályok mind a károsultat, mind pedig a kárért felelős személyt védik. Ráadásul a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy az elévülési idők, azáltal, hogy a bírósági eljárás megszűnését eredményezik, az anyagi joghoz kapcsolódnak. Ennélfogva a 2014/104 irányelv 10. cikke olyan anyagi jogi rendelkezés, amely tekintetében az irányelv alapján kizárt az átültető rendelkezések visszaható hatályú alkalmazása.

2024. április 18-i Heureka Group (Online ár-összehasonlító szolgáltatások) ítélet (nagytanács) (C-605/21, [EU:C:2024:324](#))²²

„Előzetes döntéshozatal – EUMSZ 102. cikk – A tényleges érvényesülés elve – A versenyjogi rendelkezések megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetek – 2014/104/EU irányelv – Az irányelv késedelmes átültetése – Időbeli hatály – 10. cikk – Elévülési idő – A kezdő időpontra vonatkozó szabályok – A jogsértés megszűnése – A kártérítési kereset benyújtásához elengedhetetlen információk ismerete – A versenyszabályok megsértését megállapító európai bizottsági határozat összefoglalójának közzététele az Európai Unió Hivatalos Lapjában – A Bizottság még nem jogerős határozatának kötőereje – Az elévülési idő nyugvásavagy megszakadása a Bizottság vizsgálatának időtartamára vagy a bizottsági határozat jogerőre emelkedéséig”

Ebben az előzetes döntéshozatali ügyben a Bíróság megerősíti, hogy a 2014/104 irányelv 10. cikke olyan anyagi jogi rendelkezésnek minősül, amelyet nem lehet visszaható hatállyal alkalmazni.

2017. június 27-i határozatával²³ az Európai Bizottság megállapította, hogy a Google 2013 februárja óta megsértette az EUMSZ 102. cikket azáltal, hogy visszaélt az erőfölényével az általános keresés tizenhárom nemzeti piacán, köztük a Cseh Köztársaságban, amennyiben csökkentette az oldalain áthaladó forgalmat a versengő ár-összehasonlító szolgáltatások felé, és ezt a forgalmat növelte a saját ár-összehasonlító szolgáltatása felé. A határozat összefoglalóját 2018. január 12-én közzétették az *Európai Unió Hivatalos Lapjában*.²⁴

2020 júniusában az értékesítésiár-összehasonlító szolgáltatások piacán tevékeny cseh Heureka Group a.s. (a továbbiakban: Heureka) társaság keresetet indított a Městský soud v Praze (prágai városi bíróság, Cseh Köztársaság) előtt, amelyben azt kérte, hogy a Google-t kötelezzék az EUMSZ 102. cikknek a Bizottság határozatában megállapított és a Cseh Köztársaságban a 2013 februárja és 2017. június 27. közötti időszakban elkövetett megsértéséből eredő kár megtérítésére. A Heureka szerint a Google versenyellenes magatartása csökkentette a Heureka.cz portál látogatottságát.

Ellenkérelmében a Google arra hivatkozott, hogy a Heureka kártérítéshez való joga legalábbis részben elévült.

E tekintetben a prágai városi bíróság pontosítja, hogy a Heureka keresetére alkalmazandó nemzeti szabályozás olyan hároméves elévülési időt ír elő, amely a versenyjogi jogsértésből eredő minden egyes részkár tekintetében önállóan és külön-külön abban az időpontban kezdődik, amikor a károsult tudomást szerez, vagy

²² Ez az ítélet „Az elévülési idők szabályai” című V. pontban is ismertetésre kerül.

²³ A[z EUMSZ 102. cikk] és az EGT-Megállapodás 54. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39740 – „Google Search [Shopping]” ügy) 2017. június 27-én hozott C(2017) 4444 final határozat.

²⁴ HL 2018. C 9., 11. o.

úgy tekinthető, hogy tudomást szerzett a részkar bekövetkeztéről, valamint a kártérítésre kötelezett személy kilétéről. Ahhoz, hogy az elévülési idő kezdetét vegye, azonban nem követeli meg, hogy a károsult tudomást szerezzen arról, hogy az adott magatartás versenyjogi jogsértésnek minősül, sem pedig azt, hogy e jogsértés befejezett legyen. Ezenkívül az alkalmazandó nemzeti szabályok nem írják elő az említett elévülési időnek a Bizottság jogsértésre vonatkozó vizsgálata alatti nyugvását vagy megszakadását. Ez az elévülési idő az ugyanezen jogsértést megállapító bizottsági határozat jogerőre emelkedésétől számított legalább egy évig fel sem függeszthető.

A prágai városi bíróság szerint a jelen ügy vonatkozásában ebből az következik, hogy a Google oldalán lefolytatott minden olyan általános keresés, amely a Google ár-összehasonlító szolgáltatását előnyt biztosítva helyezi el és jeleníti meg, új, önálló elévülési időt indított meg.

Egyébiránt, mivel a 2014/104 irányelvet késedelmesen ültették át a cseh jogba, a prágai városi bíróság megjegyzi, hogy a Google-nak felrótt jogsértés az ezen irányelv átültetési határidejének lejártát, vagyis 2016. december 27-ét követően, de nyilvánvalóan az átültető jogszabály 2017. szeptember 1-jei hatálybalépésének időpontja előtt megszűnt.

A fentiek fényében a prágai városi bíróság előzetes döntéshozatal céljából több kérdést terjesztett a Bíróság elé, amelyek lényegében arra irányulnak, hogy a 2014/104 irányelv 10. cikkével és/vagy az EUMSZ 102. cikkel, illetve a tényleges érvényesülés elvével ellentétes-e az uniós versenyjogi szabályok folyamatos megsértésével kapcsolatos kártérítési keresetekre vonatkozó, az alapügyben szóban forgóhoz hasonló nemzeti elévülési szabályozás.

A Bíróság álláspontja

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések megválaszolása érdekében a Bíróság mindenekelőtt a 2014/104 irányelv 10. cikkének időbeli hatályát vizsgálja, amely cikk meghatározza a versenyjogi jogsértések miatti kártérítési keresetekre alkalmazandó elévülési idő minimális időtartamát, és azt az időpontot, amikor az elkezdődhet, valamint azokat a körülményeket, amelyek között ezen elévülési idő nyugszik vagy megszakad.

E tekintetben a Bíróság emlékeztet arra, hogy a 2014/104 irányelv 10. cikke anyagi jogi rendelkezés, így ezen irányelv 22. cikke (1) bekezdésének megfelelően a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az e cikket átültető rendelkezések ne legyenek visszaható hatállyal alkalmazhatók.

2.1.2. A versenyjog megsértésének fennállására vonatkozó megdönthetetlen vélelmet felállító rendelkezések

2023. április 20-i Repsol Comercial de Productos Petrolíferos ítélet (C-25/21, [EU:C:2023:298](#))

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – Vertikális versenykorlátozások – Az EUMSZ 101. cikk (1) és (2) bekezdése – A tényleges érvényesülés elve – 1/2003/EK rendelet – 2. cikk – 2014/104/EU irányelv – A 9. cikk (1) bekezdése – A nemzeti versenyhatóságok által hozott, a versenyjogi szabályok megsértését megállapító jogerős határozatok kötelező ereje – Időbeli és tárgyi hatály – Az uniós versenyjogi rendelkezések megsértései alapján indított kártérítési és semmisség megállapítása iránti keresetek”

Ebben az ítéletben, amelynek ténybeli és jogi háttere korábban már ismertetésre került,²⁵ a Bíróság kiemeli, hogy a 2014/104 irányelv 9. cikkének (1) bekezdését, amely megdönthetetlen vélelmet állít fel a versenyjogi jogsértés fennállására vonatkozóan, az ezen irányelv 22. cikke értelmében vett anyagi jogi szabálynak kell minősíteni, amely nem alkalmazható visszaható hatállyal, mivel az a versenyjogi szabályok megsértéséért való polgári jogi felelősség egyik alkotóelemének fennállására vonatkozik.

Figyelemmel a 2014/104 irányelv 9. cikkének anyagi jogi jellegére, valamint e rendelkezés működési mechanizmusára, a Bíróság hangsúlyozza, hogy az az időpont, amelyre tekintettel meg kell határozni, hogy az említett rendelkezés szerinti megdönthetetlen vélelem az időbeli hatály szempontjából alkalmazandó-e, nem más, mint az az időpont, amikor az érintett nemzeti versenyhatóság határozata jogerőssé vált. Márpedig a jelen ügyben a 2014/104 irányelvet az átültetési határidején belül nem ültették át a spanyol jogba. Így, mivel a spanyol versenyhatóságok határozatai e határidő lejártát megelőzően jogerőre emelkedtek, az alapügyben szóban forgó helyzetek ekkor már megvalósultak. Ebből következik, hogy a jelen ügyben ezen irányelv 9. cikkének (1) bekezdése az időbeli hatályánál fogva nem alkalmazható. E körülmények között a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a jelen ügyben a nemzeti szabályozást az 1/2003 rendelet 2. cikke által végrehajtott EUMSZ 101. cikkre tekintettel kell megvizsgálni.

²⁵ A jogvita ténybeli és jogi hátterét illetően lásd a „Tárgyi hatály” című I.1 pontot.

2.1.3. A kartellból eredő kár fennállására vonatkozó megdönthető vélelmet felállító rendelkezések

2022. június 22-i Volvo és DAF Trucks ítélet (C-267/20, [EU:C:2022:494](#))

„Előzetes döntéshozatal – Kartellek – EUMSZ 101. cikk – 2014/104/EU irányelv – 10., 17. és 22. cikk – Az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló kártérítési keresetek – Elévülési idő – A kár bekövetkezésének megdönthető véelme – A keletkezett kár számszerűsítése – Az irányelv késedelmes átültetése – Időbeli hatály – Anyagi jogi és eljárási rendelkezések”

Ebben az ítéletben, amelynek ténybeli és jogi háttere korábban már ismertetésre került,²⁶ a Bíróság hangsúlyozza, hogy a 2014/104 irányelv 17. cikkének (2) bekezdése, amely a kartellból eredő kár fennállására vonatkozó megdönthető vélelmet állít fel, közvetlenül kapcsolódik a jogsértés érintett elkövetőjének szerződésen kívüli polgári jogi felelősségének megállapításához, következésképpen közvetlenül érinti annak jogi helyzetét. Mivel az ilyen szabály anyagi jogi szabálynak minősíthető, a Bíróság megállapítja, hogy a 2014/104 irányelv 17. cikkének (2) bekezdése ezen irányelv értemében vett anyagi jogi jelleget ölt, így az azt a spanyol jogba átültető rendelkezések visszaható hatályú alkalmazása tilos.

Mivel az uniós jogalkotó által azonosított azon tény, amely a 2014/104 irányelv 17. cikkének (2) bekezdése alapján lehetővé teszi a kár fennállásának vélelmezését, nem más, mint a kartell fennállása, e rendelkezés és az átültető jogszabály visszaható hatályú alkalmazásának tilalma azt vonja maga után, hogy e rendelkezések nem alkalmazhatók az olyan kártérítési keresetre, amely – noha az említett irányelvet a spanyol jogba késedelmesen átültető rendelkezések hatálybalépését követően terjesztették elő – olyan versenyjogi jogsértésre vonatkozik, amely az ezen irányelv átültetésére előírt határidő lejárta előtt befejeződött.

²⁶ A jogvita ténybeli és jogi hátterét illetően lásd „A kártérítési igények elévülési idejét szabályozó rendelkezések” című I.2.1.1 pontot. Ez az ítélet „A kár számszerűsítését szabályozó rendelkezések” című I.2.2.2 pontban és „Az elévülési idők szabályai” című V. pontban is ismertetésre kerül.

2.2. Az irányelv nem anyagi jogi rendelkezései

2.2.1. A nemzeti bíróságokat megillető azon lehetőség biztosítására irányuló rendelkezések, hogy bizonyítékok feltárását rendeljék el

2022. november 10-i PACCAR és társai ítélet (C-163/21, [EU:C:2022:863](#))²⁷

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében tiltott magatartás által okozott kár megtérítése – Az Európai Gazdasági Térségben (EGT) a tehergépjárművekre alkalmazott árazásra és a bruttó áremelésekre vonatkozó összehangolt megállapodások – 2014/104/EU irányelv – A tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályok – A 22. cikk (2) bekezdése – Időbeli alkalmazhatóság – Az 5. cikk (1) bekezdésének első albekezdése – Az alperes vagy harmadik fél ellenőrzése alatt álló releváns bizonyítékok fogalma – Az 5. cikk (2) bekezdése – Az észszerűen rendelkezésre álló tényeken alapuló releváns bizonyítékok vagy releváns kategóriába tartozó bizonyítékok feltárása – Az 5. cikk (3) bekezdése – A bizonyítékok feltárása iránti kérelmek arányosságának vizsgálata – A felek és a harmadik felek jogos érdekeinek egymással szembeni mérlegelése – Az e rendelkezésekből eredő kötelezettségek terjedelme”

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem alapján eljáró Bíróság megállapítja, hogy a 2014/104 irányelv 5. cikke, amely az alperes vagy valamely harmadik személy ellenőrzése alatt álló releváns bizonyítékok feltárását szabályozza, az ezen irányelv 22. cikkének (2) bekezdése értelmében vett nem anyagi jogi rendelkezésnek minősül, amelynek nemzeti átültető intézkedései következképpen nem alkalmazhatók a 2014. december 26. előtt indított kártérítési keresetekre.

2016. július 19-i határozatával²⁸ az Európai Bizottság megállapította, hogy a PACCAR, a DAF Trucks és a DAF Trucks Deutschland (a továbbiakban: a szóban forgó gyártók) több más tehergépjármű-gyártóval együtt az uniós jog kartelleket tiltó szabályaival²⁹ ellentétes kartellben vettek részt, amikor az 1997-től 2011-ig terjedő időszakban megállapodtak egyrészt a tehergépjárművek árainak az Európai Gazdasági Térségen belüli rögzítésében, másrészt pedig az Euro 3–Euro 6 szabványok által előírt szennyezőanyag-kibocsátást szabályozó technológia bevezetésével járó költségek időzítésében és áthárításában.

2019. március 25-én 45 fél, akik olyan tehergépjárműveket vásároltak, amelyek a 2016. július 19-i határozatban megállapított jogsértés hatálya alá tartozhatnak, a Juzgado de lo Mercantil n° 7 de Barcelona (barcelonai 7. sz. kereskedelmi bíróság, Spanyolország) előtt

²⁷ Ez az ítélet „Az alperes vagy valamely harmadik fél ellenőrzése alatt álló bizonyítékok feltárására kötelezés” című III.1 pontban is ismertetésre kerül.

²⁸ Az [EUMSZ] 101. cikk és az EGT-megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39824 – „tehergépjárművek” ügy) 2016. július 19-én hozott C(2016) 4673 final bizottsági határozat.

²⁹ Az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke.

kérelmet nyújtott be a szóban forgó gyártók ellenőrzése alatt álló különböző bizonyítékokhoz való hozzáférés iránt annak céljából, hogy a 2016. július 19-i határozatban megállapított jogsértésből eredő káraik megtérítését kérhessék. E tekintetben e felek úgy érveltek, hogy bizonyos bizonyítékok beszerzése szükséges az árak mesterséges emelésének számszerűsítéséhez, különösen pedig az érintett kartell időszaka előtt, alatt és után ajánlott árak összehasonlításához. A szóban forgó gyártók vitatták ezt a kérelmet, többek között azzal érvelve, hogy a kért dokumentumok egy része *ad hoc* előkészítést igényel.

Tekintettel arra, hogy a vitatott kérelemben említett bizonyítékokhoz való hozzáférés a 2014/104 irányelv 5. cikkének (1) bekezdését átültető spanyol jogszabály egyik rendelkezésén alapul, a barcelonai 7. számú kereskedelmi bíróság előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz, amely lényegében arra irányul, hogy az e cikkben említett, az alperes vagy valamely harmadik fél ellenőrzése alatt álló releváns bizonyítékok feltárása kizárólag a birtokukban lévő, már létező dokumentumokra vonatkozik-e, vagy pedig olyan új dokumentumokra is, amelyeket ez utóbbi feleknek a birtokukban lévő adatok kigyűjtése vagy csoportosítása útján kell elkészíteniük.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság pontosítja a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdése időbeli alkalmazhatóságára vonatkozó feltételeket, először is emlékeztetve arra, hogy ezen irányelv 22. cikke kifejezetten meghatározza a rendelkezései időbeli alkalmazására vonatkozó, attól függő feltételeket, hogy az uniós jogot figyelembe véve anyagi jogi vagy nem anyagi jogi rendelkezésekről van-e szó.

A jelen ügyben a Bíróság megállapítja, hogy az alperes vagy valamely harmadik fél ellenőrzése alatt álló releváns bizonyítékok feltárására való kötelezésnek a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének első albekezdésében előírt feltételek melletti lehetősége azon különös hatáskörök közé tartozik, amelyekkel a nemzeti bíróságoknak a versenyjogi jogsértések miatt elszenvedett kár megtérítése iránti kártérítési keresetekre vonatkozó jogviták vizsgálata keretében rendelkezniük kell. Márpedig e követelmény révén e rendelkezés az ezen jogvitákra főszabály szerint jellemző, a károsult hátrányára fennálló információs aszimmetria orvoslására irányul. Ennélfogva a tárgya csak a nemzeti bíróságok előtt alkalmazandó eljárási intézkedésekre vonatkozik, anélkül hogy közvetlenül érintené a felek jogi helyzetét.

E körülmények között a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének első albekezdése nem az ezen irányelv 22. cikkének (1) bekezdése értelmében vett anyagi jogi rendelkezések közé, hanem az ezen irányelv 22. cikkének (2) bekezdésében említett „egyéb” rendelkezések közé tartozik, amelyek e rendelkezés értelmében a 2014. december 26. után benyújtott keresetekre alkalmazandók. Ebből következik, hogy a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének első albekezdése alkalmazandó a kérdést

előterjesztő bírósághoz benyújtott keresetre, mivel azt 2019. március 25-én terjesztették elő.

2023. január 12-i RegioJet ítélet (C-57/21, [EU:C:2023:6](#))³⁰

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – Erőfölénnyel való visszaélés – A tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályok – 2014/104/EU irányelv – 5. és 6. cikk – Bizonyítékok feltárása – Valamely versenyhatóság ügyiratában szereplő bizonyíték feltárása – Az Európai Bizottság előtt a versenyszabályok megsértése miatt folyamatban lévő eljárás – Ugyanazon jogsértés miatti kártérítési keresetre vonatkozó nemzeti eljárás – A bizonyítékok feltárására vonatkozó feltételek”

Ezen előzetes döntéshozatali ítéletben a Bíróság megállapítja, hogy a 2014/104 irányelv 5. és 6. cikke, amelyek egyrészt az alperes vagy valamely harmadik személy ellenőrzése alatt álló releváns bizonyítékok feltárására, másrészt pedig a versenyhatóság iratanyagában szereplő bizonyítékok feltárására vonatkoznak, az említett irányelv 22. cikkének (2) bekezdése szerinti nem anyagi jogi rendelkezéseknek minősülnek.

2015-ben a RegioJet, a Prága-Ostrava vasútvonalon vasúti személyszállítást végző szolgáltató, a Městský soud v Praze (prágai városi bíróság, Cseh Köztársaság) előtt kártérítési keresetet indított a České dráhy, a cseh nemzeti vasúti fuvarozó ellen az utóbbi által állítólagosan elkövetett versenyjogi jogsértésből eredő károk megtérítése iránt.

2012-ben a cseh versenyhatóság már indított közigazgatási eljárást a České dráhy esetleges erőfölénnyel való visszaélése tárgyában, amelyet 2016-ban azt követően felfüggesztett, hogy az Európai Bizottság ugyanezen magatartásra vonatkozóan maga is eljárást indított.

Kártérítési keresete keretében a RegioJet több olyan dokumentum feltárása iránti kérelmet nyújtott be a prágai városi bírósághoz, amelyekről azt feltételezte, hogy azok a České dráhy ellenőrzése alatt állnak. A cseh versenyhatóság mindazonáltal jelezte, hogy a közigazgatási eljárás keretében birtokába került kért dokumentumok, akárcsak az utóbbiakkal koherens egységet alkotó többi kért dokumentum ezen eljárás végleges lezárásáig nem tárhatók fel.

Ugyanakkor, miután ezzel kapcsolatban kérdést intézett a Bizottsághoz, a prágai városi bíróság helyt adott a dokumentumok feltárása iránti kérelemnek, és kötelezte a České dráhyt, hogy csatolja az ügyiratokhoz az e társaság által kifejezetten a cseh versenyhatóság előtti eljárás céljából előkészített információkat, valamint az ezen eljárástól függetlenül tárolt információkat tartalmazó dokumentumokat. E bíróság

³⁰ Ez az ítélet a „Bizonyítékok feltárására kötelezés a Bizottság előtt folyamatban lévő eljárás esetén” című III.2 pontban is ismertetésre kerül.

ezenkívül úgy határozott, hogy a Bizottság által indított eljárás lezárásáig felfüggeszti a kártérítési keresettel kapcsolatos érdemi eljárást.

A fellebbezés alapján eljáró Vrchní soud v Praze (prágai felsőbíróság, Cseh Köztársaság) helybenhagyta a dokumentumok feltárását elrendelő határozatot, és a feltárt bizonyítékok védelmének biztosítása érdekében azokat bírósági letétbe helyezte.

A prágai felsőbíróság határozatának jogszerűségéről határozni hivatott, felülvizsgálati kérelem alapján eljáró Nejvyšší soud (legfelsőbb bíróság, Cseh Köztársaság) úgy határozott, hogy a Bírósághoz fordul a versenyellenes magatartások károsultjainak kártérítéséről szóló 2014/104 irányelv értelmezésével kapcsolatban, amelynek 5. és 6. cikke a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetek kapcsán kért bizonyítékok feltárására vonatkozó szabályokat ír elő.³¹

A Bíróság álláspontja

A Bíróság emlékeztet arra, hogy a 2014/104 irányelv kifejezetten meghatározza az általa előírt rendelkezések időbeli alkalmazási feltételeit, aszerint hogy az uniós jog szempontjából anyagi jogi vagy nem anyagi jogi rendelkezésekről van-e szó.

A jelen ügyben a Bíróság megjegyzi, hogy az alperes vagy valamely harmadik fél ellenőrzése alatt álló releváns bizonyítékok feltárására való kötelezésnek a 2014/104 irányelv 5. és 6. cikkében előírt feltételek melletti lehetősége csak a nemzeti bíróságok előtt alkalmazandó eljárási intézkedésekre vonatkozik, anélkül hogy az közvetlenül érintené a felek jogi helyzetét.

E körülmények között egyrészt a 2014/104 irányelv 5. és 6. cikke nem az ezen irányelv 22. cikkének (1) bekezdése értelmében vett anyagi jogi rendelkezések közé, hanem következésképpen az említett irányelv 22. cikkének (2) bekezdésében említett egyéb rendelkezések közé tartozik, amelyek e rendelkezés értelmében a 2014. december 26. után benyújtott keresetekre alkalmazandók. Másrészt, mivel a cseh jogalkotó úgy döntött, hogy a 2014/104 irányelv eljárási rendelkezéseit átültető nemzeti rendelkezések közvetlenül és feltétel nélkül alkalmazandók az ezen irányelv belső jogba való átültetésének időpontja előtt, de 2014. december 26-át követően benyújtott keresetekre is, ebből az következik, hogy az említett irányelv 5. és 6. cikke alkalmazandó a kérdést előterjesztő bírósághoz benyújtott keresetre, mivel azt 2015-ben nyújtották be.

³¹ Ezen irányelv 5. cikke határozza meg a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetek kapcsán kért bizonyítékfeltárással kapcsolatos általános rendszert alkotó szabályokat. E rendelkezést kiegészítve az említett irányelv 6. cikke különös szabályokat állapít meg a versenyjog érvényesítéséért felelős hatóságok ügyirataiban található bizonyítékok feltárására vonatkozóan.

2.2.2. A kár számszerűsítését szabályozó rendelkezések

2022. június 22-i Volvo és DAF Trucks ítélet (C-267/20, [EU:C:2022:494](#))

„Előzetes döntéshozatal – Kartellek – EUMSZ 101. cikk – 2014/104/EU irányelv – 10., 17. és 22. cikk – Az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló kártérítési keresetek – Elévülési idő – A kár bekövetkezésének megdönthető vélelme – A keletkezett kár számszerűsítése – Az irányelv késedelmes átültetése – Időbeli hatály – Anyagi jogi és eljárási rendelkezések”

Ebben az ítéletben, amelynek ténybeli és jogi háttere korábban már ismertetésre került,³² a Bíróság kiemeli, hogy a 2014/104 irányelv 17. cikke (1) bekezdésének célja, hogy enyhítse a versenyszabályok megsértéséből eredő kár összegének meghatározásához megkövetelt bizonyítási szintet azzal, hogy a nemzeti bíróságok számára lehetővé teszi a keletkezett kár összegének felbecslését, ha azt gyakorlatilag lehetetlen vagy rendkívül nehéz pontosan számszerűsíteni a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján.

Tekintettel azon ítélkezési gyakorlatára, amely szerint a bizonyítási teherre és a megkövetelt bizonyítási szintre vonatkozó szabályok főszabály szerint eljárási szabályoknak minősülnek, a Bíróság megállapítja, hogy a 2014/104 irányelv 17. cikkének (1) bekezdése az ezen irányelv értelmében vett eljárási rendelkezésnek minősül, amely esetében kizárt az átültető rendelkezések alkalmazása a 2014. december 26. előtt indított keresetekre.

Mivel RM 2018. április 1-jén nyújtotta be keresetét, e kereset, noha olyan jogsértésre vonatkozik, amely a 2014/104 irányelv hatálybalépése előtt megszűnt, következésképpen ezen irányelv 17. cikke (1) bekezdésének időbeli hatálya alá tartozik.

2.3. Az irányelv fennálló ítélkezési gyakorlatot megerősítő rendelkezéseinek időbeli hatálya

2023. február 16-i Tráficos Manuel Ferrer ítélet (C-312/21, [EU:C:2023:99](#))

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében tiltott magatartás által okozott kár megtérítése – Az Európai Gazdasági Térségben (EGT) a tehergépjárművekre alkalmazott árazásra és a bruttó áremelésekre vonatkozó összehangolt megállapodások fennállását megállapító bizottsági határozat – Nemzeti polgári eljárásjogi szabály, amely a keresetnek való részleges helyt adás esetére előírja, hogy a visszaélészerű magatartás esetét

³² A jogvita ténybeli és jogi hátterét illetően lásd „A kártérítési igények elévülési idejét szabályozó rendelkezések” című I.2.1.1 pontot. Ez az ítélet „A kartellból eredő kár fennállására vonatkozó megdönthető vélelmet felállító rendelkezések” című I.2.1.3 pontban és „Az elévülési idők szabályai” című V. pontban is ismertetésre kerül.

kivéve a felek maguk viselik saját költségeiket – A tagállamok eljárási autonómiája – A tényleges érvényesülés és az egyenértékűség elve – 2014/104/EU irányelv – Célkitűzések és általános egyensúly – 3. cikk – A bekövetkezett kár teljes megtérítéséhez való jog – A 11. cikk (1) bekezdése – A versenyjogi jogsértés elkövetőinek egyetemleges felelőssége – A 17. cikk (1) bekezdése – A kár nemzeti bíróság általi felbecslésének lehetősége – Feltételek – A kár számszerűsítésének gyakorlatilag lehetetlen vagy rendkívül nehéz jellege – 22. cikk – Időbeli hatály”

Ebben az ítéletben, amelynek ténybeli és jogi háttere korábban már ismertetésre került,³³ a Bíróság megállapítja: azáltal, hogy a 2014/104 irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében emlékeztetett a tagállamok azon kötelezettségére, hogy biztosítsák, hogy minden, versenyjogi jogsértés következtében kárt szenvedett természetes vagy jogi személynek lehetősége legyen e kár teljes körű megtérítését követelni és teljes körű kártérítést kapni, és ez utóbbit ezen irányelv 3. cikkének (2) bekezdésében úgy határozza meg, mint amelynek magában kell foglalnia a ténylegesen bekövetkezett vagyoni veszteségért és az elmaradt haszonért járó kártérítést, valamint a kamat fizetését, az uniós jogalkotó a fennálló ítélkezési gyakorlatot kívánta megerősíteni, ahogyan az az említett irányelv (12) preambulumbekkezdéséből kitűnik, oly módon, hogy az e rendelkezéseket átültető nemzeti intézkedéseknek szükségszerűen azonnali hatállyal alkalmazandónak kell lenniük az ugyanezen irányelv hatálya alá tartozó összes kártérítési keresetre, ahogyan azt az irányelv 22. cikkének (2) bekezdése megerősíti.

Hasonlóképpen, a 2014/104 irányelv 11. cikkének (1) bekezdését, amennyiben az lehetővé teszi a versenyellenes magatartással okozott kár fennállására alapított kártérítési keresetet benyújtó fél számára, hogy e keresetet e magatartásnak csak az egyik elkövetője ellen indítsa meg, a Bíróság ítélkezési gyakorlatát kodifikáló rendelkezésnek kell tekinteni, és az az említett irányelv azon rendelkezései közé tartozik, amelyek nemzeti átültető intézkedéseit azonnal alkalmazni kell.

II. A kár megtérítéséért felelős jogalanyok

2019. március 14-i Skanska Industrial Solutions és társai ítélet (C-724/17, [EU:C:2019:204](#))

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – EUMSZ 101. cikk – Az e cikk által tiltott kartellel okozott kár megtérítése – A megtérítésért felelős jogalanyok meghatározása – Jogalanyok jogutódlása – A »vállalkozás« fogalma – A gazdasági folytonosság kritériuma”

Ebben az előzetes döntéshozatali ügyben a Bíróság pontosítja, hogy jogi személyek jogutódlása esetén ki a felelős az uniós versenyjog megsértéséből eredő kár megtérítéséért.

³³ A jogvita ténybeli és jogi hátterét illetően lásd a „Tárgyi hatály” című I.1. pontot. Ez az ítélet „A kár becslése” című IV. pontban is ismertetésre kerül.

Finnországban 1994 és 2002 között kartell működött. E kartell a piacok felosztására, az árakra és az átalányáras ajánlatok benyújtására vonatkozott, e tagállam egészét lefedte, és alkalmas volt arra is, hogy érintse a tagállamok közötti kereskedelmet. 2000 és 2003 között az alperes társaságok a kartell több résztvevőjének valamennyi részvényét megszerezték, majd ez utóbbi társaságokat végelszámolási eljárásban megszüntették. 2009. szeptember 29-i ítéletével a Korkein hallinto-oikeus (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Finnország) a kartell résztvevőit a versenykorlátozásokról szóló finn törvény és az EUM-Szerződés kartellekre vonatkozó rendelkezéseinek megsértése miatt elmarasztalta.

Ezen ítélet alapján Vantaa finn város a kartell által okozott kárának az átvevő társaságok általi megtérítését követelte, amelyet azzal az indokkal utasítottak el, hogy a finn jognak a polgári jogi felelősségre vonatkozó szabályai úgy rendelkeznek, hogy csak a kárt okozó jogalany tartozik kártérítési felelősséggel.

Első és második kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra várt választ, hogy az EUM-Szerződés kartellekre vonatkozó rendelkezéseit úgy kell-e értelmezni, hogy olyan helyzetben, mint amelyről az alapügyben szó van, az átvevő társaságok felelőssége vonhatók az e kartell által okozott kárért.

A Bíróság kimondta, hogy a valamely kartell által okozott kár megtérítésére köteles jogalany meghatározásának kérdését közvetlenül az uniós jog szabályozza. Mivel az uniós versenyszabályok megsértéséből eredő kárért való felelősség személyes jellegű, az e szabályokat megsértő vállalkozásnak kell megtérítenie a jogsértéssel okozott kárt. Az EUMSZ 101. cikk által tiltott kartellel vagy magatartással okozott kár megtérítésére köteles jogalanyok az e rendelkezés értelmében vett azon vállalkozások, amelyek e kartellben vagy e magatartásban részt vettek.

Ezt az értelmezést nem kérdőjelezi meg az Európai Bizottság azon érve, amely szerint a 2014/104 irányelv 11. cikkének (1) bekezdéséből az következik, hogy az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartása mellett az egyes tagállamok belső jogrendjének kell meghatároznia az e kár megtérítésére köteles jogalanyt.

A 2014/104 irányelv – amely egyébként *ratione temporis* nem alkalmazható az alapeljáráásban vizsgált tényállásra – e rendelkezése ugyanis nem az ilyen kár megtérítésére köteles jogalanyok meghatározására vonatkozik, hanem a felelősségnek az említett jogalanyok közötti megosztására, következésképpen pedig nem biztosít hatáskört a tagállamoknak arra, hogy meghatározzák az ilyen jogalanyokat.

Épp ellenkezőleg, az említett rendelkezés megerősíti, mint az a 2014/104 irányelv „Tárgy és hatály” című 1. cikke (1) bekezdésének első mondatában is szerepel, hogy az uniós versenyjog megsértésével okozott kárért pontosan azok a „vállalkozások” tartoznak felelősséggel, amelyek e jogsértést elkövették.

Mindezek pontosításával együtt a Bíróság emlékeztet arra, hogy az EUMSZ 101. cikk értelmében vett „vállalkozás” fogalma magában foglal minden gazdasági tevékenységet

folytató jogalanyt, függetlenül annak jogállásától és finanszírozási módjától, és az gazdasági egységet jelent, még akkor is, ha jogi szempontból e gazdasági egység több természetes vagy jogi személyből áll.

Ennélfogva, amikor az uniós versenyszabályokba ütköző jogsértést elkövető jogalany jogi vagy szervezeti változáson megy keresztül, e változás nem feltétlenül eredményezi új, a jogsértést elkövető korábbi jogalany magatartása miatti felelősség alól mentesülő vállalkozás létrejöttét, ha a korábbi és az új jogalany gazdasági szempontból azonos. Veszélyeztetné ugyanis az e rendszerrel elérni kívánt célt, valamint az említett szabályok hatékony érvényesülését, ha az ilyen jogsértéssel okozott kárért felelős vállalkozások azon egyszerű tény folytán mentesülhetnének a felelősségük alól, hogy szerkezetátalakítás, átruházás, illetve egyéb jogi vagy szervezeti változások következtében módosult az azonosságuk.

A jelen ügyben kitűnik, hogy egyrészt az átvevő társaságok, másrészt pedig a szóban forgó kartellben részt vevő társaságok között gazdasági folytonosság áll fenn. Az átvevő társaságok tehát felelősséggel tartoznak az ez utóbbi társaságok által e kartell keretében okozott kárért.

2021. október 6-i Sumal ítélet (nagytanács) (C-882/19, [EU:C:2021:800](#))

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében tiltott magatartás által okozott kár megtérítése – A megtérítésért felelős jogalanyok meghatározása – Kártérítési kereset, amely valamely anyavállalat leányvállalata ellen irányul, és amelyet a kizárólag az ezen anyavállalat kartellben való részvételét megállapító határozatot követően indítottak – A »vállalkozás« fogalma – A »gazdasági egység« fogalma”

Az EUMSZ 101. cikkben használt „vállalkozás” fogalmának értelmezése során a Bíróság pontosítja azokat a feltételeket, amelyek mellett az e cikk által tiltott kartell károsultjai jogosultak kártérítési keresetet indítani azon anyavállalat leányvállalatával szemben, amelynek e jogsértésben való részvételét a Bizottság határozata megállapította.

1997 és 1999 között a Sumal, S. L. két tehergépjárművet szerzett be a Mercedes Benz Trucks España, S. L.-től (a továbbiakban: MBTE), amely a Daimler csoport egyik leányvállalata, és amely csoport anyavállalata a Daimler AG.

2016. július 19-i határozatával³⁴ az Európai Bizottság megállapította, hogy a Daimler AG megsértette a kartelleket tiltó uniós jogszabályokat³⁵ azáltal, hogy 1997 januárja és 2011 januárja között megállapodásokat kötött tizennégy másik európai

³⁴ Az [EUMSZ] 101. cikk és az EGT-megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39824 – „tehergépjárművek” ügy) 2016. július 19-én hozott C(2016) 4673 final bizottsági határozat, amelyről 2017. április 6-án összefoglalást tettek közzé az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* (HL 2017. C 108., 6. o.).

³⁵ Az EUMSZ 101. cikk és az EGT-megállapodás 53. cikke.

tehergépjármű-gyártóval az Európai Gazdasági Térségen (EGT) belül a tehergépjárművek árának rögzítése és bruttó árának emelése tárgyában.

E határozatot követően a Sumal kártérítési keresetet indított az MBTE ellen, és 22 204,35 euró összeg megfizetését kérte az e kartellból eredő károk címén. A Sumal keresetét azonban a Juzgado de lo Mercantil nº 07 de Barcelona (barcelonai 7. sz. kereskedelmi bíróság, Spanyolország) elutasította azzal az indokkal, hogy az MBTE-t nem érintette a Bizottság határozata.

A Sumal ezen ítélettel szemben fellebbezést terjesztett az Audiencia Provincial de Barcelona (barcelonai tartományi bíróság, Spanyolország) elé. Ebben az összefüggésben e bíróság azt kérdezi, hogy indítható-e a leányvállalat ellen kártérítési kereset, és ha igen, milyen feltételek mellett, azt követően, hogy a Bizottság az anyavállalatának versenyellenes magatartását megállapító határozatot hozott. Így e bíróság úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és e kérdést előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé terjeszti.

A Bíróság álláspontja

Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint bármely személy kérheti az EUMSZ 101. cikk alapján tiltott kartellben vagy magatartásokban részt vevő „vállalkozásoktól” az e versenyellenes magatartások által okozott kár megtérítését.

Tekintettel arra, hogy ezek a kártérítési keresetek szerves részét képezik az uniós versenyszabályok végrehajtására vonatkozó rendszernek, csakúgy, mint e szabályok hatóságok általi végrehajtása, a „vállalkozás” EUMSZ 101. cikk értelmében vett fogalmának nem lehet eltérő tartalma azon kontextusban, amikor a Bizottság bírságot szab ki a „vállalkozásokkal” szemben (*public enforcement*), valamint azon kontextusban, amikor e „vállalkozásokkal” szemben a nemzeti bíróságok előtt kártérítési kereseteket indítanak (*private enforcement*).

E tekintetben az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének szövegéből kitűnik, hogy a Szerződések megalkotói úgy határoztak, hogy e „vállalkozás” fogalmat használják az e rendelkezés alkalmazásával szankcionálható versenyjogi jogsértés elkövetőjének megnevezésére, és nem más fogalmat, így például a „társaság” vagy a „jogi személy” fogalmát.

Hasonlóképpen, a 2014/104 irányelvből, különösen pedig annak 2. cikkének 2. pontjából az következik, hogy a jogalkotó akként határozta meg a „jogsértő” fogalmát, amelyre ezen irányelv szerint a neki betudható versenyjogi jogsértés által okozott kár megtérítése hárul, mint „az a vállalkozás vagy vállalkozások azon társulása, amely versenyjogi jogsértést követett el”.

Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 101. cikk értelmében vett „vállalkozás” fogalma magában foglal minden gazdasági tevékenységet folytató jogalanyt, függetlenül annak jogállásától és finanszírozási módjától, és ennél fogva

gazdasági egységet jelent, még akkor is, ha jogi szempontból ez utóbbi több természetes vagy jogi személyből áll.

Amennyiben megállapítást nyer, hogy egy ilyen gazdasági egységhez tartozó társaság megsértette az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését, és így az a „vállalkozás”, amelynek részét képezi, e rendelkezésbe ütköző jogsértést követett el, a „vállalkozás” fogalma, és azon keresztül a „gazdasági egység” fogalma *ipso iure* egyetemleges felelősséget keletkeztet azon jogalanyok között, amelyek a jogsértés elkövetésének időpontjában gazdasági egységet alkotnak.

E tekintetben a Bíróság ezenkívül rámutat arra, hogy az EUMSZ 101. cikkben használt „vállalkozás” fogalma funkcionális fogalom, így az azt alkotó gazdasági egységet a szóban forgó megállapodás tárgya szempontjából kell meghatározni.

Ily módon, amennyiben valamely anyavállalat vonatkozásában megállapítást nyert az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésébe ütköző jogsértés fennállása, e jogsértés károsultjának lehetősége van arra, hogy ezen anyavállalat leányvállalatának polgári jogi felelősségének megállapítását kérje, azzal a feltétellel, hogy a károsult bizonyítja, hogy egyrészt tekintettel az e két jogi személy között fennálló gazdasági, szervezeti és jogi kapcsolatokra, másrészt pedig e leányvállalat gazdasági tevékenysége és azon jogsértés tárgya közötti konkrét kapcsolat fennállására, amelyért az anyavállalatot felelősségre vonták, az említett leányvállalat az anyavállalatával gazdasági egységet alkotott.

III. Bizonyítékok feltárása a nemzeti eljárásokban

1. Az alperes vagy valamely harmadik fél ellenőrzése alatt álló bizonyítékok feltárására kötelezés

2022. november 10-i PACCAR és társai ítélet (C-163/21, [EU:C:2022:863](#))

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében tiltott magatartás által okozott kár megtérítése – Az Európai Gazdasági Térségben (EGT) a tehergépjárművekre alkalmazott árazásra és a bruttó áremelésekre vonatkozó összehangolt megállapodások – 2014/104/EU irányelv – A tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályok – A 22. cikk (2) bekezdése – Időbeli alkalmazhatóság – Az 5. cikk (1) bekezdésének első albekezdése – Az alperes vagy harmadik fél ellenőrzése alatt álló releváns bizonyítékok fogalma – Az 5. cikk (2) bekezdése – Az észszerűen rendelkezésre álló tényeken alapuló releváns bizonyítékok vagy releváns kategóriába tartozó bizonyítékok feltárása – Az 5. cikk (3) bekezdése – A bizonyítékok feltárása iránti kérelmek arányosságának vizsgálata – A felek és a harmadik felek jogos érdekeinek egymással szembeni mérlegelése – Az e rendelkezésekből eredő kötelezettségek terjedelme”

Ebben az ítéletben, amelynek ténybeli és jogi háttere korábban már ismertetésre került,³⁶ a Bíróság akként értelmezte a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének első albekezdését, hogy a bizonyítékfeltárás iránti kérelem bizonyos feltételek mellett vonatkozhat olyan bizonyítékokra, amelyeket *ex novo* kell létrehozni a kérelem címzettjének ellenőrzése alatt álló információk kigyűjtése vagy csoportosítása útján.

E tekintetben a Bíróság először is megállapítja, hogy jóllehet e rendelkezés szövegezése arra enged következtetni, hogy a bizonyítékok feltárására irányuló kérelem csak már létező bizonyítékokra vonatkozhat, e rendelkezés értelmezésénél figyelembe kell venni annak kontextusát és az azt magában foglaló szabályozás céljait is.

Egyrészt, a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdése első albekezdésének szövegkörnyezetét illetően a Bíróság megjegyzi, hogy a „bizonyítékok” ezen irányelv 2. cikkének 13. pontjában szereplő meghatározása alapján, amely „az eljáró nemzeti bíróság által elfogadható valamennyi bizonyítéktípus[ra], különösen dokumentumok[ra] és információkat tartalmazó egyéb tárgyak[ra terjed ki], függetlenül az információkat tároló adathordozó típusától”, a kért bizonyítékok nem feltétlenül felelnek meg a már létező „dokumentumoknak”. E tekintetben a Bíróság úgy ítéli meg, hogy az alperes vagy valamely harmadik fél „ellenőrzése alatt álló” bizonyítékokra való hivatkozás csupán a fentebb hivatkozott információs aszimmetriából adódó, az uniós jogalkotó által orvosolni kívánt ténybeli helyzetet szemlélteti.

A Bíróság szerint ezt az elemzést támasztja alá a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdése első albekezdésének ugyanezen cikk (2) és (3) bekezdése fényében történő olvasata is, amely bekezdések megkövetelik a nemzeti bíróságoktól, hogy biztosítsák a bizonyítékfeltárás iránti kérelem konkrétságára vonatkozó követelmény, valamint az arányosság elvének tiszteletben tartását.

Másrészt, a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdése első albekezdésének célját illetően a Bíróság emlékeztet arra, hogy az uniós jogalkotó a 2014/104 irányelv elfogadásakor abból a megállapításból indult ki, hogy a közsféra, vagyis az Európai Bizottság és a nemzeti versenyhatóságok kezdeményezésén alapuló, a versenyellenes magatartások elleni küzdelem nem volt elegendő az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk teljes tiszteletben tartásának biztosításához, és hogy fontos volt elősegíteni a magánszférának a versenyellenes magatartások pénzügyi szankcionálásában, ennél fogva pedig a megelőzésében való részvételét. Márpedig az érintett felek közötti információs aszimmetria orvoslása érdekében a nemzeti bíróságokra ruházott különös hatáskörök e célt szolgálják.

Ebből a szempontból a Bíróság úgy véli, hogy bizonyos esetekben a 2014/104 irányelv elsődleges céljával ellentétes lehet az, ha azon bizonyítékok körét, amelyek feltárása

³⁶ A jogvita ténybeli és jogi hátterét illetően lásd „A nemzeti bíróságokat megillető azon lehetőség biztosítására irányuló rendelkezések, hogy bizonyítékok feltárását rendeljék el” című I.2.2.1 pontot.

kérhető, eleve az alperes vagy valamely harmadik fél ellenőrzése alatt álló, már létező dokumentumokra korlátoznánk.

Ugyanakkor a Bíróság végül hangsúlyozza, hogy a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdése első albekezdésének ilyen értelmezése egyáltalán nem érinti a fennálló érdekek egymással szembeni mérlegelésére irányuló mechanizmus – ugyanezen cikk (2) és (3) bekezdéséből következő – alkalmazását. Tekintettel ugyanis arra, hogy ezen irányelv rendelkezéseit az Európai Unió Alapjogi Chartájában elismert alapvető jogok és elvek tiszteletben tartásával kell végrehajtani, a bizonyítékfeltárás iránti kérelmet elbíráló nemzeti bíróság feladata, hogy az ilyen bizonyítékok feltárását az irányelv 5. cikke (2) és (3) bekezdésének megfelelően a releváns, arányos és szükséges bizonyítékokra korlátozza, figyelembe véve a kérelem címzettjének jogos érdekeit és alapvető jogait.

Így a Bíróság megállapítja, hogy a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének első albekezdését akként kell értelmezni, hogy az alperes vagy valamely harmadik fél ellenőrzése alatt álló releváns bizonyítékok, amelyek feltárását a nemzeti bíróságok elrendelhetik, nem korlátozódnak az ellenőrzésük alatt álló, már létező dokumentumokra, hanem magukban foglalják azokat a dokumentumokat is, amelyeket a bizonyítékfeltárás iránti kérelem címzettjének *ex novo* kell létrehoznia az ellenőrzése alatt álló információk, ismeretek és adatok kigyűjtése vagy csoportosítása útján, azzal a feltétellel, hogy e bíróságok az említett cikk (2) és (3) bekezdése értelmében rájuk hárul, arra vonatkozó kötelezettségeket szigorúan tiszteletben tartják, hogy a bizonyítékok feltárását a releváns, arányos és szükséges bizonyítékokra korlátozzák, figyelembe véve a kérelem címzettjének jogos érdekeit és alapvető jogait.

2. Bizonyítékok feltárására kötelezés a Bizottság előtt folyamatban lévő eljárás esetén

2023. január 12-i RegioJet ítélet (C-57/21, [EU:C:2023:6](#))

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – Erőfölénnyel való visszaélés – A tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályok – 2014/104/EU irányelv – 5. és 6. cikk – Bizonyítékok feltárása – Valamely versenyhatóság ügyiratában szereplő bizonyíték feltárása – Az Európai Bizottság előtt a versenyszabályok megsértése miatt folyamatban lévő eljárás – Ugyanazon jogsértés miatti kártérítési keresetre vonatkozó nemzeti eljárás – A bizonyítékok feltárására vonatkozó feltételek”

Ebben az ítéletben, amelynek ténybeli és jogi háttere korábban már ismertetésre került,³⁷ a Bíróság pontosítja azokat a részletes szabályokat, amelyek szerint a kartell

³⁷ A jogvita ténybeli és jogi hátterét illetően lásd „A nemzeti bíróságokat megillető azon lehetőség biztosítására irányuló rendelkezések, hogy bizonyítékok feltárását rendeljék el” című I.2.2.1 pontot.

által okozott kár megtérítése iránti kereset tárgyában eljáró nemzeti bíróság annak ellenére elrendelheti a releváns bizonyítékok feltárását, hogy a Bizottság előtt a szóban forgó kartellre vonatkozóan folyamatban lévő eljárásra tekintettel a bírósági eljárást felfüggesztették.

E tekintetben a Bíróság emlékeztet arra, hogy a 2014/104 irányelv 5–8. cikkében foglalt, a dokumentumok feltárására vonatkozó rendelkezések egyfelől a versenyhatóságok által tett lépések hatékonysága, másfelől pedig a magukat a versenyellenes magatartások által károsultnak vélő személyek által benyújtott kártérítési keresetek hatékonysága közötti egyensúly megteremtését tükrözik.

Következésképpen, jóllehet a 2014/104 irányelv a versenyjogi jogsértések miatt elszenvedett kár megtérítése iránti kártérítési perekre gyakran jellemző információs aszimmetriára tekintettel arra irányul, hogy elősegítse a versenyellenes magatartások sértettjeinek a bizonyítékokhoz való hozzáférését, annak szigorú kereteket is szab.

Először is, a 2014/104 irányelv 5. cikke megfogalmaz néhány általános jellegű szabályt a bizonyítékoknak a versenyjog megsértése miatti kártérítési perekben történő feltárását illetően.

Másodszor, ezen irányelv 6. cikke a versenyhatóság ügyiratában szereplő bizonyítékok feltárására vonatkozó olyan különös szabályokat ír elő, amelyek többek között a kért információktól függően differenciált védelmi szintről és a versenyjog közjogi érvényesítése eredményessége védelmének szükségességéről tanúskodnak. E rendelkezés ugyanis a bizonyítékok több kategóriája között tesz különbséget.

Harmadszor, meg kell jegyezni, hogy a 2014/104 irányelv, amint az 5. cikkének (3) bekezdéséből és 6. cikkének (4) bekezdéséből kitűnik, a bizonyítékfeltárás iránti kérelmekre alkalmazandó különös szabályozást ír elő, amelynek keretében e kérelmeknek nem automatikusan adnak helyt, hanem azokat az arányosság elvére tekintettel, valamint a fennálló körülmények és jogos érdekek figyelembevételével értékelik. Az eljáró nemzeti bíróságnak tehát szigorú arányossági vizsgálatot kell végeznie, figyelembe véve adott esetben az érintett versenyhatóság által a 2014/104 irányelv 6. cikkének (11) bekezdésével összhangban a nemzeti bírósághoz benyújtható észrevételeket.

E pontosítások fényében a Bíróság mindenekelőtt azzal az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéssel foglalkozik, hogy a versenyjog megsértése miatt indított kártérítési keresetet elbíráló nemzeti bíróság annak ellenére elrendelheti-e a bizonyítékfeltárást, hogy az Európai Bizottság még le nem zárt közigazgatási eljárására tekintettel felfüggeszti a bírósági eljárást.

E tekintetben a Bíróság megállapítja, hogy az 1/2003 rendelet 16. cikkének (1) bekezdése kétségtávol azt írja elő, hogy a nemzeti bíróságoknak tartózkodniuk kell olyan

határozatok meghozatalától, amelyek ellentétben állnának a Bizottság által kezdeményezett eljárásban tervezett határozattal, és ez utóbbi célból fel kell mérniük, hogy szükséges-e az eljárás felfüggesztése. Mindazonáltal a 2014/104 irányelv rendelkezéseinek együttes olvasatából az következik, hogy az irányelv nem írja elő a nemzeti bíróságok számára, hogy a versenyjogi szabályok megsértése miatti kártérítési keresetekkel kapcsolatos eljárásaikat felfüggeszték a Bizottság előtt ugyanezen jogsértésekre vonatkozó eljárás megindítása miatt.

E tekintetben a Bíróság pontosítja, hogy amikor valamely bíróság úgy határoz, hogy a Bizottság által indított eljárás miatt felfüggesztett kártérítési perben a felekkel vagy harmadik felekkel szemben elrendeli a bizonyítékfeltárást, az említett bíróság főszabály szerint nem hoz olyan határozatot, amely ellentétes lehet a Bizottság által tervezett határozattal.

Mindazonáltal a nemzeti bíróságnak a bizonyítékfeltárást a feltétlenül releváns, arányos és szükséges mértékre kell korlátoznia, elkerülve ugyanakkor, hogy az ilyen bizonyítékfeltárás indokolatlanul befolyásolja a Bizottság által folytatott, folyamatban lévő vizsgálatot. E célból el kell végeznie a kért bizonyítékok relevanciájára, az e bizonyítékok és a benyújtott kártérítési kérelem közötti kapcsolatra, az említett bizonyítékok kellő részletességére és azok arányosságára vonatkozó alapos vizsgálatot. Ennek keretében a nemzeti bíróságnak azt a körülményt is figyelembe kell vennie, hogy a kártérítési keresetre vonatkozó eljárást felfüggesztették-e, vagy sem.

A Bíróság továbbá kiemeli, hogy a nemzeti közigazgatási eljárásnak az érintett ügyben folytatott vizsgálat Bizottság általi befejezéséig történő felfüggesztése csupán ideiglenes intézkedésnek minősül, amely nem tekinthető ezen eljárás lezárásának.

A Bíróság ezenkívül pontosítja, hogy nem egyeztethető össze a 2014/104 irányelv 6. cikke (5) bekezdésének a) pontjával és 6. cikkének (9) bekezdésével az olyan nemzeti szabályozás, amely ideiglenesen korlátozza a versenyügyekben folytatott közigazgatási eljárás során benyújtott valamennyi információ feltárását.

A 2014/104 irányelv 6. cikke (5) bekezdésének szövegéből – ezen irányelv (25) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezve – ugyanis egyértelműen kitűnik, hogy az e rendelkezés alapján biztosított átmeneti védelem nem vonatkozik minden olyan információra, amelyet kifejezetten ilyen eljárás céljából nyújtottak be, hanem csak azokra az információkra, amelyeket kifejezetten az említett hatóság által indított eljárás céljából készítettek.

Ezt a következtetést megerősíti a 2014/104 irányelv rendszertani értelmezése is. Ezzel kapcsolatban a Bíróság többek között kiemeli, hogy annak lehetővé tétele, hogy a tagállamok kiterjesszék azon információk körét, amelyek feltárása ezen irányelv 6. cikkének (5) bekezdése értelmében csak az eljárás lezárását követően rendelhető el, korlátozottabb bizonyítékfeltáráshoz vezetne, ezen irányelv 5. cikke (8) bekezdésének logikájával ellentétben, amely kifejezetten felhatalmazza a tagállamokat arra, hogy a bizonyítékok szélesebb körű feltárását eredményező szabályokat fogadjanak el.

A Bíróság végül kimondja, hogy a 2014/104 irányelvvel nem ellentétes az, ha a nemzeti bíróság valamely nemzeti eljárásjogi eszköz alkalmazásával kizárólag abból a célból rendeli el a bizonyítékok feltárását, hogy azokat lehetőleg helyezzék, és azokat csak akkor lehessen a kérelmező rendelkezésére bocsátani, ha a bíróság megvizsgálta, hogy e hozzáférhetővé tétellel várni kell-e a folyamatban lévő közigazgatási eljárás lezárásáig. Egy ilyen eljárási eszköz ugyanis – feltéve, hogy tiszteltetben tartja az arányosság elvéből eredő követelményeket – hozzájárulhat a versenyszabályok megsértése miatti kártérítési kérelmek hatékonyságához, megőrizve ugyanakkor a 2014/104 irányelv 6. cikkének (5) bekezdése alapján bizonyos bizonyítékokat megillető védelmet.

3. A feltárásra kötelezés iránti kérelmet előterjesztő személy azon kötelezettsége, hogy alátámassza a kárigényének elfogadhatóságát

2026. január 29-i Meliá Hotels International ítélet (C-286/24, [EU:C:2026:49](#))

„Előzetes döntéshozatal – A tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetek – 2014/104/EU irányelv – Az 5. cikk (1) bekezdése – Hatály – A kártérítési kereset esetleges megindítását megelőző, dokumentumok bemutatására irányuló különös megállapítási kereset – A kártérítési igény elfogadhatóságának értékelése”

Ebben az ítéletben, amelynek ténybeli és jogi háttere korábban már ismertetésre került,³⁸ a Bíróság ezenkívül azt az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést vizsgálja, hogy a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének első albekezdésében előírt azon feltétel, amely a kért bizonyítékok beszerzését ahhoz köti, hogy a kérelmező a kárigénye elfogadhatóságát alátámasztó, megalapozott indoklást nyújtson be, teljesül-e, ha az uniós versenyjog cél általi vertikális korlátozás formájában történő megsértését megállapító európai bizottsági határozatot hoztak.

E tekintetben a Bíróság mindenekelőtt megjegyzi, hogy a 2014/104 irányelv 5. cikkének (1) bekezdése lényegében azt követeli meg, hogy a versenyjogi jogsértés károsultja a bizonyítékfeltárás iránti kérelmének alátámasztása érdekében olyan megalapozott indoklást nyújtson be, amely tartalmazza az észszerűen rendelkezésre álló tényeket és bizonyítékokat a kártérítési igény elfogadhatóságának alátámasztásához, vagyis a jogsértés, a kár, valamint az e jogsértés és e kár közötti okozati összefüggés valószínűségének alátámasztásához.

A jogsértés valószínűségének bizonyítását illetően a Bíróság ezt követően megállapítja, hogy az EUMSZ 101. cikk megsértését megállapító bizottsági határozat lehetővé teszi a

³⁸ A jogvita ténybeli és jogi hátterét illetően lásd a „Tárgyi hatály” című I.1 pontot.

nemzeti bíróság számára annak megállapítását, hogy a szóban forgó jogsértés fennállása, és *a fortiori* annak elfogadhatósága bizonyított, mivel a nemzeti bíróság nem hozhat olyan határozatokat, amelyek ellentétesek az ilyen határozattal. Ezzel szemben az említett határozat önmagában nem elegendő ahhoz, hogy minden körülmények között alátámassza a kártérítési kérelem elfogadhatóságát. Ehhez még a kár és az okozati összefüggés valószínűségét is bizonyítani kell.

A kár valószínűségének bizonyítását illetően a Bíróság ezenkívül emlékeztet arra, hogy a 2014/104 irányelv 17. cikkének (2) bekezdése megdönthető vélelmet állít fel a kartellból eredő kár fennállására vonatkozóan, amelyet – ahogyan az ezen irányelv 2. cikkének 14. pontjából következik – két vagy több versenytárs közötti horizontális versenykorlátozásként kell értelmezni. Ez tehát kizárja, hogy az ilyen megdönthető vélelem alkalmazható legyen a termelési vagy értékesítési lánc különböző szintjein működő, nem versenytárs vállalkozásokat érintő vertikális versenykorlátozás esetén.

Így, noha a Bizottság tiltott kartellt megállapító határozata esetén a jogsértés által okozott kár valószínűségét bizonyítottnak kell tekinteni, kivéve ha az alperes megdönti a vélelmet, ez nem áll fenn az EUMSZ 101. cikk vertikális korlátozás formájában történő megsértését megállapító bizottsági határozat esetében, még akkor sem, ha cél általi versenykorlátozásról van szó. Mindemellett az ilyen határozat tartalmazhat a kár valószínűségének és az okozati összefüggésnek az értékelése szempontjából releváns elemeket.

A fenti indokok fényében a Bíróság megállapítja, hogy a 2014/104 irányelv 5. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az uniós versenyjog cél általi vertikális korlátozás formájában megvalósuló megsértésének fennállását megállapító bizottsági határozat nem elegendő a kártérítési kérelem elfogadhatóságának megállapításához, mivel az nemcsak az ilyen határozatban megállapított jogsértés valószínűségének, hanem a kár, valamint az e kár és e jogsértés közötti okozati összefüggés valószínűségének bizonyítását is megköveteli. Az a körülmény, hogy e határozatot vitarendezési eljárás végén hozták, nem indokolja eltérő válasz adását.

Végül a Bíróság megállapítja, hogy a kárigény 2014/104 irányelv 5. cikkének (1) bekezdése értelmében vett elfogadhatóságának bizonyításához nem szükséges annak bizonyítása, hogy a versenyjog megsértéséért való felelősség megállapítása feltételeinek teljesülése inkább valószínű, mint valószínűtlen. Elegendő, ha a kérelmező bizonyítja, hogy e feltételek teljesülésének feltételezése észszerűen elfogadható.

Hangsúlyozva, hogy a 2014/104 irányelv 5. cikkének (1) bekezdése értelmében vett elfogadhatóság fogalmát az uniós jogban önállóan kell értelmezni, a Bíróság rámutat arra, hogy szokásos jelentése szerint a kárigény elfogadhatóságának fogalma nem követeli meg annak különösen nagy valószínűségének bizonyítását, hogy a felelősség megállapításának feltételei teljesülnek, hanem éppen ellenkezőleg, azt sugallja, hogy szükséges és elégséges meggyőzni a bizonyítékfeltárás iránti kérelemről határozó

nemzeti bíróságot arról, hogy észszerűen elfogadható az a feltételezés, hogy e három feltétel teljesül.

Ezt az értelmezést megerősíti a kártérítési igény a 2014/104 irányelv 5. cikkének (1) bekezdése szerinti „elfogadhatósága” fogalmának kontextuális elemzése. Egyrészt ugyanis e rendelkezésnek többek között ezen irányelv (6), (14) és (15) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett általános rendszerében a kártérítési igény elfogadhatóságának bizonyítása nem az érdemi kereset keretében történő kártérítés megítéléséhez, hanem az ilyen kereset hatékonyságához szükséges, bizonyítékok feltárását elrendelő előzetes intézkedés meghozatalához vezet. Az érdemi keresethez szükséges bizonyítékok megszerzéséhez megkövetelt bizonyítási szintnek alacsonyabbnak kell lennie annál, mint amely a felelősség érdemi megállapításának feltételei fennállásának alátámasztásához szükséges.

Másképpen, a 2014/104 irányelv 5. cikkének (1) bekezdéséből és ezen irányelv (16) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy a kárigény elfogadhatóságát kizárólag a kérelmező számára észszerűen rendelkezésre álló tények és bizonyítékok alapján kell megállapítani, ami az uniós jogalkotó azon szándékát tükrözi, hogy ne rójon túlzott bizonyítási terhet e kérelmezőre, hanem az említett felperes számára egyszerűen arról van szó, hogy megalapozottan állítja, hogy a versenyjog megsértése kárt okozott neki.

A Bíróság szerint szintén ez az értelmezés az egyetlen olyan értelmezés, amely összeegyeztethető a 2014/104 irányelv célkitűzéseivel, amelyek különösen a versenyjog megsértése miatti kártérítési kereseteket jellemző információs aszimmetria orvoslására irányulnak. A kártérítési igény megalapozottságának igazolásához szükséges bizonyítékok ugyanis gyakran kizárólag az ellenérdekű fél vagy harmadik felek birtokában vannak; e bizonyítékokat a felperes kellő mértékben nem ismeri, vagy nem fér hozzájuk.

Másképpen a felperes arra való kötelezése, hogy a kártérítési keresetéhez szükséges bizonyítékok feltárása iránti kérelmének alátámasztása érdekében bizonyítsa, hogy a versenyjog megsértéséért való felelősség megállapítása feltételeinek teljesülése inkább valószínű, mint valószínűtlen, olyan szigorú jogi követelménynek minősülne, amely indokolatlanul akadályozhatja a kártérítéshez való joga tényleges gyakorlását. Az ilyen bizonyítási követelmény összeegyeztethetetlen lenne a kártérítési keresetek megkönnyítésére irányuló célkitűzéssel, mivel a bizonyítás megkövetelt szintje olyan volna, hogy szinte lehetetlenné vagy rendkívül nehézvé tenné a felperes számára a kártérítési kereset benyújtását.

Következésképpen a 2014/104 irányelv célkitűzései a kártérítési kérelem elfogadhatósága fogalmának, valamint a felperesre háruló bizonyítási tehernek azon értelmezését támasztják alá, amely szerint a felperesnek a számára észszerűen rendelkezésre álló bizonyítékok alapján meg kell győznie a bizonyítékfeltárás iránti kérelmét elbíráló nemzeti bíróságot arról, hogy észszerűen elfogadható az a feltételezés,

hogy a versenyjog megsértéséért való felelősség megállapításának három együttes feltétele teljesül.

4. A versenyhatóság iratanyagában szereplő bizonyítékok feltárásának korlátai: engedékenységi nyilatkozatok és egyezségi beadványok

2025. október 30-i FL und KM Baugesellschaft és S ítélet (C-2/23, [EU:C:2025:848](#))

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – EUMSZ 101. cikk – Hatékony érvényesülés – 2014/104/EU irányelv – A tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályok – A 6. cikk (6) és (7) bekezdése – A 7. cikk (1) bekezdése – (EU) 2019/1 irányelv – A tagállami versenyhatóságok számára a versenyszabályok hatékonyabb érvényesítéséhez és a belső piac megfelelő működésének biztosításához szükséges eszközök biztosítása – A 31. cikk (3) bekezdése – Hatály – A nemzeti hatóságok közötti közigazgatási és jogi segítségnyújtási mechanizmus – A versenyhatóság ügyiratának valamely bűnüldöző hatóság részére történő továbbítása – Az engedékenységi nyilatkozatoknak és az egyezségi beadványoknak, valamint azok mellékleteinek a bünygyi nyomozás irataihoz való csatolása – A terheltek és az ilyen eljárásban részt vevő más felek e dokumentumokhoz való hozzáférése”

Ebben az ítéletben, amelynek ténybeli és jogi háttere korábban már ismertetésre került,³⁹ a Bíróság pontosítja a hozzáférhetővé tétellel szembeni azon védelem körvonalait, amely a vállalkozások által az olyan kartellekkel kapcsolatban tett engedékenységi nyilatkozatokat vagy egyezségi beadványokat illeti meg, amelyekben részt vettek, és amelyek harmadik személyeknek kárt okoztak.

E tekintetben a Bíróság hangsúlyozza, hogy a 2019/1 irányelv 31. cikkének (3) bekezdése olyan védelmet biztosít az engedékenységi nyilatkozatoknak és az egyezségi beadványoknak, amelyet attól függetlenül biztosítani kell, hogy e nyilatkozatok és beadványok milyen kontextusban kerülnek felhasználásra.

Közelebbről, az említett 31. cikk (3) bekezdéséből kitűnik, hogy az uniós versenyjog kizárólag az ezen eljárásokban érintett felek számára és kizárólag a védelemhez való joguk gyakorlása céljából teszi lehetővé a nemzeti versenyhatóság jogérvényesítési eljárása keretében tett engedékenységi nyilatkozatokhoz és egyezségi beadványokhoz való hozzáférést.

Márpedig az e rendelkezésben szereplő, „az adott eljárásban érintett felek” kifejezés nem értelmezhető úgy, hogy az magában foglalja azokat a sértetteket, akik kártérítési keresetet indíthatnak.

³⁹ A jogvita ténybeli és jogi hátterét illetően lásd a „Tárgyi hatály” című I.1 pontot.

Így az említett rendelkezés értelmét vesztené, ha a nemzeti jog nem biztosítana az uniós versenyjog által biztosítottal egyenértékű védelmet az engedékenységi nyilatkozatoknak és az egyezségi beadványoknak azt követően, hogy azokat a nyomozati eljárás keretében egy közigazgatási segítségnyújtási mechanizmus alapján a bűnüldöző hatóságok részére továbbították, különösen pedig, ha az ezen eljárásban részt vevő bármely fél, akár az esetlegesen kártérítési keresetet indító sértettek is hozzáférhetnek e nyilatkozatokhoz és beadványokhoz.

Mivel az ilyen hozzáférés alááshatja a 2019/1 irányelv 31. cikke (3) bekezdésének hatékony érvényesülését, az nem biztosítható a terhelteken kívül a nyomozati eljárásban részt vevő más felek, különösen pedig az érintett versenyjogi jogsértés sértettjei számára, akik az e jogsértéssel okozott kár megtérítését kérik.

A fenti megfontolások összességére tekintettel a Bíróság arra a következtetésre jut, hogy a 2019/1 irányelv 31. cikkének (3) bekezdését a Charta 47. cikkének első és második bekezdésével, valamint 48. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a nem versenyjogi jogsértés tárgyában indult büntetőeljárás keretében jogosultak betekinteni a valamely nemzeti versenyhatóság előtti eljárás céljából készült és a nemzeti bűnüldöző hatóságoknak továbbított engedékenységi nyilatkozatokba és egyezségi beadványokba az e büntetőeljárásban részt vevő további felek, különösen az érintett versenyjogi jogsértés sértettjei, akik az e jogsértéssel okozott kár megtérítését kérik.

IV. A kár becslése

2023. február 16-i Tráficos Manuel Ferrer ítélet (C-312/21, [EU:C:2023:99](#))

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében tiltott magatartás által okozott kár megtérítése – Az Európai Gazdasági Térségben (EGT) a tehergépjárművekre alkalmazott árazásra és a bruttó áremelésekre vonatkozó összehangolt megállapodások fennállását megállapító bizottsági határozat – Nemzeti polgári eljárásjogi szabály, amely a keresetnek való részleges helyt adás esetére előírja, hogy a visszaélészerű magatartás esetét kivéve a felek maguk viselik saját költségeiket – A tagállamok eljárási autonómiája – A tényleges érvényesülés és az egyenértékűség elve – 2014/104/EU irányelv – Célkitűzések és általános egyensúly – 3. cikk – A bekövetkezett kár teljes megtérítéséhez való jog – A 11. cikk (1) bekezdése – A versenyjogi jogsértés elkövetőinek egyetemleges felelőssége – A 17. cikk (1) bekezdése – A kár nemzeti bíróság általi felbecslésének lehetősége – Feltételek – A kár számszerűsítésének gyakorlatilag lehetetlen vagy rendkívül nehéz jellege – 22. cikk – Időbeli hatály”

Ebben az ítéletben, amelynek ténybeli és jogi háttere korábban már ismertetésre került,⁴⁰ a Bíróság a 2014/14 irányelv 17. cikkének (1) bekezdését értelmezi, amelynek értelmében a tagállamok biztosítják, hogy a nemzeti bíróságok hatáskörrel rendelkezzenek a versenyellenes magatartással okozott kár mértékének a nemzeti eljárásokkal összhangban történő felbecslésére, amennyiben megállapítást nyer, hogy a felperes kárt szenvedett, azonban e kár mértékét a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján gyakorlatilag lehetetlen vagy túlságosan nehéz pontosan számszerűsíteni.

E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a kárnak az e rendelkezésben előírt bírósági felbecslése lehetséges-e az alapügyben szereplőhöz hasonló körülmények között, amikor egyrészt az alperes hozzáférést biztosított a felperes számára azon adatokhoz, amelyekre az alperes saját maga a megtérítendő kár fennállásának kizárása érdekében a szakértői tanulmányát alapozta, másrészt a kártérítési igényt az EUMSZ 101. cikkbe ütköző jogsértés fennállását megállapító határozat címzettjei közül csupán eggyel szemben érvényesítik, amely a felperes által beszerzett, a kartellel érintett termékeknek csak egy részét értékesítette.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság először is hangsúlyozza, hogy a 2014/104 irányelv 17. cikke (1) bekezdésének szövege azokra a helyzetekre korlátozza a kár bírósági felbecslésének hatályát, amelyekben gyakorlatilag lehetetlen vagy rendkívül nehéz számszerűsíteni azt, miután a felperes tekintetében megállapítást nyert a kár fennállása.

Emlékeztetve arra, hogy a 2014/104 irányelv 17. cikkének (1) bekezdése a versenyellenes magatartással érintett személyek és a versenyjogot megsértő vállalkozások közötti információs aszimmetria orvoslására irányuló intézkedések közé tartozik, a Bíróság ezenkívül megállapítja, hogy ezen intézkedés kölcsönhatásba kerülhet az irányelvben előírt egyéb korrekciós intézkedésekkel. Így a versenyellenes magatartás következtében keletkezett kár bírósági felbecslésének szükségessége különösen attól az eredménytől függhet, amelyet a felperes a 2014/104 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének első albekezdésén alapuló, bizonyítékok feltárására irányuló kérelem következtében kapott.

Ennek keretében a Bíróság pontosítja, hogy ez utóbbi rendelkezésnek a 2014/104 irányelvben játszott kulcsfontosságú szerepe miatt a nemzeti bíróság feladata, hogy a kár felbecslése előtt megvizsgálja, hogy a felperes élt-e ezen lehetőséggel. Abban az esetben ugyanis, ha a kár értékelésének gyakorlati lehetetlensége a felperes tétlenségéből ered, a nemzeti bíróságnak nem feladata, hogy a felperes helyébe lépjen vagy mulasztásait pótolja.

Ezzel szemben az alapügyben szereplő helyzetet jellemző, és a kérdést előterjesztő bíróság által az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseiben hivatkozott

⁴⁰ A jogvita ténybeli és jogi hátterét illetően lásd a „Tárgyi hatály” című I.1. pontot. Ez az ítélet „Az irányelv fennálló ítélkezési gyakorlatot megerősítő rendelkezéseinek időbeli hatálya” című I.2.3 pontban is ismertetésre kerül.

körülmények, vagyis egyrészt az, hogy a Daimler az alapeljárás felpereseinek rendelkezésére bocsátotta azokat az adatokat, amelyekre a felperések szakvéleményének kifogásolása érdekében támaszkodott, másrészt pedig, hogy az alapeljárás felperesei az Európai Bizottság által megállapított jogsértő magatartás elkövetői közül csupán az egyiknek címezték kérelmüket, önmagukban nem relevánsak annak értékelése szempontjából, hogy a nemzeti bíróság a 17. cikk (1) bekezdése alapján jogosult-e a kár felbecslésére. Ez utóbbi tekintetben a Bíróság többek között az ítélkezési gyakorlatban kimunkált, a 2014/104 irányelv 11. cikkében megerősített azon elvre hivatkozik, amely szerint a versenyjog megsértése főszabály szerint az elkövetők egyetemleges felelősségét vonja maga után.

V. Az elévülési idők szabályai

2022. június 22-i Volvo és DAF Trucks ítélet (C-267/20, [EU:C:2022:494](#))

„Előzetes döntéshozatal – Kartellek – EUMSZ 101. cikk – 2014/104/EU irányelv – 10., 17. és 22. cikk – Az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló kártérítési keresetek – Elévülési idő – A kár bekövetkezésének megdönthető vétele – A keletkezett kár számszerűsítése – Az irányelv késedelmes átültetése – Időbeli hatály – Anyagi jogi és eljárási rendelkezések”

A 2014/104 irányelv versenyjogi jogsértések miatti kártérítési keresetek elévülésére vonatkozó szabályokat megállapító 10. cikkének időbeli hatályát vizsgálva a Bíróság ebben az ítéletben – amelynek ténybeli és jogi háttere korábban már ismertetésre került⁴¹ – pontosítja az EUMSZ 101. cikkből eredő követelményeket az azon jogsértésekkel kapcsolatos kártérítési igényekre vonatkozó nemzeti elévülési idők kezdő időpontjának meghatározását illetően, amelyek a 2014/104 irányelv hatálybalépése előtt megszűntek.

Mivel a 2014/104 irányelvet a spanyol jogrendbe az átültetésre előírt, 2016. december 27-i határidő lejártát követő öt hónappal ültették át, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy ezen irányelv 10. cikkének az alapügyben történő időbeli alkalmazhatóságának meghatározása érdekében meg kell vizsgálni, hogy az alapügyben szereplő jogi helyzet az említett irányelv átültetési határidejének lejártát megelőzően megvalósult-e, vagy az e határidő lejártát követően is kifejti joghatásait. Közelebbről, a Bíróság úgy véli, hogy meg kell vizsgálni, hogy a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejártakor, vagyis 2016. december 27-én letelt-e az alapügyben szereplő helyzetre alkalmazandó elévülési idő,

⁴¹ A jogvita ténybeli és jogi hátterét illetően lásd „A kártérítési igények elévülési idejét szabályozó rendelkezések” című I.2.1.1 pontot. Ez az ítélet „A kartellból eredő kár fennállására vonatkozó megdönthető vélelmet felállító rendelkezések” című I.2.1.3 pontban és „A kár számszerűsítését szabályozó rendelkezések” című I.2.2.2 pontban is ismertetésre kerül.

ami magában foglalja ezen elévülési idő kezdő időpontjának meghatározását. Az akkor hatályos spanyol jog előírta, hogy az egyéves elévülési idő attól az időponttól kezdődik, amikor a károsult tudomást szerzett a felelősséget keletkeztető tényállásról.

Noha a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy a jelen ügyben meghatározza az RM általi ezen tudomásszerzés időpontját, e bíróság köteles az alkalmazandó nemzeti rendelkezéseket amennyire csak lehetséges, az uniós jog és különösen az EUMSZ 101. cikk szövegének és céljának fényében értelmezni.

Ebben az összefüggésben a Bíróság hangsúlyozza, hogy a tényleges érvényesülés elvéből az következik, hogy a versenyjogi jogsértések miatti kártérítési keresetekre alkalmazandó nemzeti elévülési idő nem kezdődhet azelőtt, hogy a jogsértés megszűnt volna, és a károsult fél tudomást szerzett volna, vagy észszerűen úgy volna tekinthető, hogy tudomást szerzett a kártérítési keresete megindításához elengedhetetlen információkról, vagyis a kár bekövetkezéséről, az e kár és az elkövetett versenyjogi jogsértés közötti okozati összefüggésről, valamint e jogsértés elkövetőjének személyazonosságáról.

E tekintetben a Bíróság rámutat, hogy a kartellt megállapító bizottsági határozatról 2016. július 19-én közzétett sajtóközlemény úgy tűnik, hogy nem azonosítja a 2017. április 6-án közzétett összefoglaló pontosságával a jogsértés elkövetőinek kilétét, a jogsértés pontos időtartamát és az e jogsértéssel érintett termékeket. E körülmények között az EUMSZ 101. cikk teljes érvényesülése megköveteli annak megállapítását, hogy a jelen ügyben az RM által indított kártérítési kereset elévülési ideje a bizottsági határozat összefoglalója közzétételének napján kezdődött.

Amennyiben ez az eset áll fenn, úgy tűnik tehát, hogy ezen elévülési idő nem telt el a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejárta előtt. Ezen elévülési idő még a spanyol átültető jogszabály hatálybalépését követően is tovább telt. Így a Bíróság megállapította, hogy mivel az RM által a korábbi szabályok alapján benyújtott kártérítési keresetre alkalmazandó elévülési idő nem telt el az ezen irányelv átültetésére előírt határidő lejárta előtt, e kereset az említett irányelv 10. cikkének időbeli hatálya alá tartozik.

2024. április 18-i Heureka Group (Online ár-összehasonlító szolgáltatások) ítélet (nagytanács) (C-605/21, [EU:C:2024:324](#))

„Előzetes döntéshozatal – EUMSZ 102. cikk – A tényleges érvényesülés elve – A versenyjogi rendelkezések megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetek – 2014/104/EU irányelv – Az irányelv késedelmes átültetése – Időbeli hatály – 10. cikk – Elévülési idő – A kezdő időpontra vonatkozó szabályok – A jogsértés megszűnése – A kártérítési kereset benyújtásához elengedhetetlen információk ismerete – A versenyszabályok megsértését megállapító európai bizottsági határozat összefoglalójának közzététele az Európai Unió Hivatalos Lapjában – A Bizottság még nem jogerős határozatának kötőereje – Az elévülési idő nyugvása vagy megszakadása a Bizottság vizsgálatának időtartamára vagy a bizottsági határozat jogerőre emelkedéséig”

Ebben az ítéletben, amelynek ténybeli és jogi háttere korábban már ismertetésre került,⁴² a Bíróság pontosítja mind az EUMSZ 102. cikkből, mind pedig a 2014/104 irányelvből eredő követelményeket az uniós versenyjogi szabályok folyamatos megsértésére alapított kártérítési igények elévülését illetően.

A 2014/104 irányelv 10. cikke alapügyben való időbeli alkalmazhatóságának meghatározása érdekében a Bíróság megvizsgálja, hogy a szóban forgó jogi helyzet 2016. december 27. előtt megvalósult-e, vagy azt követően továbbra is kifejtette joghatásait.

E célból meg kell vizsgálni, hogy 2016. december 27-én lejárt-e az alapügyben szóban forgó helyzetre alkalmazandó nemzeti elévülési idő. Ennek keretében azonban figyelembe kell venni azt, hogy az alkalmazandó nemzeti elévülési szabályoknak már a 2014/104 irányelv átültetésére előírt határidő lejárta előtt is tiszteletben kellett tartaniuk az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét, és nem hiúsíthatták meg az EUMSZ 102. cikk teljes érvényesülését.

Márpedig az EUMSZ 102. cikk teljes érvényesülése és különösen az ott kimondott tilalom hatékony érvényesülése megköveteli, hogy az e cikk megsértése miatti kártérítési keresetekre alkalmazandó nemzeti elévülési idők nem kezdődhetnek meg a jogsértés megszűnése előtt, és azelőtt, hogy a károsult személy tudomást szerzett volna, vagy ésszerűen úgy volna tekinthető, hogy tudomást szerzett a kártérítési keresetének benyújtásához elengedhetetlen információkról.

Bár a jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság feladata meghatározni azt az időpontot, amikor a Heureka ezen információkról tudomást szerzett, a Bíróság hasznosnak tartja megjegyezni, hogy főszabály szerint a tudomásszerzés ezen időpontja egybeesik a jogsértést megállapító bizottsági határozat összefoglalójának az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* történő közzétételének időpontjával, függetlenül attól, hogy e határozat jogerőssé vált-e, vagy sem.

A Bíróság ezenkívül pontosítja, hogy az EUMSZ 102. cikk és a tényleges érvényesülés elve megköveteli az elévülési időnek a Bizottság által folytatott vizsgálat alatti nyugvását vagy megszakadását. Ezzel szemben e cikk és ezen elv nem követeli meg, hogy az elévülési idő nyugodjon mindaddig, amíg a Bizottság határozata jogerőssé nem válik. A károsult ugyanis kártérítési keresetének alátámasztása érdekében hivatkozhat a jogerőre még nem emelkedett bizottsági határozatban szereplő megállapításokra, amennyiben e határozat kötelező erővel bír mindaddig, amíg azt meg nem semmisítik.

A fentiekre tekintettel a Bíróság megállapítja, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló olyan nemzeti elévülési rendszer, amely szerint egyrészt a hároméves elévülési idő az EUMSZ 102. cikk megsértéséből eredő minden egyes részkar tekintetében önállóan és külön-külön abban az időpontban kezdődik, amikor a károsult tudomást

⁴² A jogvita ténybeli és jogi hátterét illetően lásd „A kártérítési igények elévülési idejét szabályozó rendelkezések” című I.2.1.1 pontot.

szerez, vagy észszerűen úgy tekinthető, hogy tudomást szerzett a részkárról, valamint a kártérítésre kötelezett személy kilétéről, anélkül hogy szükséges lenne, hogy a jogsértés megszűnt legyen, és hogy e személy tudomást szerezzen arról, hogy az érintett magatartás a versenyszabályok megsértésének minősül, másrészt pedig az említett elévülési idő a Bizottság ilyen jogsértésre vonatkozó vizsgálata alatt nem nyugodhat, és nem is szakadhat meg, nem egyeztethető össze az EUMSZ 102. cikkel és a tényleges érvényesülés elvével, mivel gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszi az ugyanezen jogsértés miatt elszenvedett kár megtérítésének követeléséhez való jog gyakorlását.

Következésképpen ezen elévülési rendszernek az EUMSZ 102. cikkel és a tényleges érvényesülés elvével összeegyeztethetetlen elemeitől elvonatkoztatva kell megvizsgálni, hogy a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejártakor, azaz 2016. december 27-én lejárt-e a nemzeti jog szerint meghatározott, az alapügy tárgyát képező helyzetre ezen időpontig alkalmazandó elévülési idő.

E tekintetben a Google erőfölénnyel való visszaélését megállapító bizottsági határozatból kitűnik, hogy e jogsértés még nem ért véget e határozat elfogadásának időpontjában, azaz 2017. június 27-én. Ebből következik, hogy a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejártakor az elévülési idő nemcsak hogy nem járt le, hanem még meg sem kezdődött.

Mivel az alapügyben szóban forgó helyzet nem valósult meg a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejárta előtt, ezen irányelv 10. cikke időbeli hatályánál fogva alkalmazandó. Márpedig a Bíróság megállapítja, hogy e 10. cikk (2) és (4) bekezdésének egyértelmű szövegéből az következik, hogy a szóban forgó nemzeti elévülési rendszer e rendelkezéssel is összeegyeztethetetlen. Megjegyzi többek között, hogy az említett 10. cikk (4) bekezdésének második mondata immár azt követeli meg, hogy az elévülési időnek a kártérítési kereset tárgyát képező versenyjogi jogsértéssel kapcsolatos vizsgálattal vagy eljárással kapcsolatban a versenyhatóság által elfogadott intézkedést követő nyugvása legkorábban a jogsértést megállapító határozat jogerőre emelkedése vagy az eljárás egyéb módon történő befejezése után egy évvel érjen véget. E rendelkezés tehát e tekintetben meghaladja az EUMSZ 102. cikkből és a tényleges érvényesülés elvéből eredő követelményeket.

2025. szeptember 4-i Nissan Iberia ítélet (C-21/24, [EU:C:2025:659](#))

„Előzetes döntéshozatal – EUMSZ 101. cikk – A tényleges érvényesülés elve – A tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetek – Elévülési idő – A kezdő időpont meghatározása – A kártérítési kereset benyújtásához elengedhetetlen információk ismerete – A nemzeti versenyhatóság versenyszabályok megsértését megállapító határozatának az internetes honlapján történő közzététele – A nemzeti versenyhatóság még nem jogerős határozatának kötőereje – Az elévülési idő nyugvása vagy

megszakadása – A kártérítési keresetet elbíráló bíróság előtti eljárás felfüggesztése – 2014/104/EU irányelv – 10. cikk – Időbeli hatály

Ebben az előzetes döntéshozatali ítéletben a Bíróság egyrészt meghatározza, hogy milyen követelmények származnak az EUMSZ 101. cikkből azzal kapcsolatban, hogy miként kell meghatározni a 2014/104 irányelv hatálybalépése előtt megkezdett versenyjogi jogsértésekre alapított kártérítési igényekre vonatkozó nemzeti elévülési idők kezdő időpontját. Másrészt, a Bíróság a 2014/104 irányelv 10. cikkében előírt elévülési idő kezdő időpontját vizsgálja.

2015-ben a Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia (nemzeti piac- és versenyfelügyeleti bizottság, Spanyolország; a továbbiakban: CNMC) határozatot fogadott el, amelyben megállapította, hogy több vállalkozás, köztük a Nissan Iberia SA megsértette az EUMSZ 101. cikket és a spanyol versenyjogi szabályokat. E határozat a CNMC internetes oldalán 2015. július 28-án közzétett sajtóközlemény tárgyát képezte. 2015. szeptember 15-én az említett határozatot teljes egészében közzétették ezen a honlapon.

A CNMC határozatával szemben több megsemmisítés iránti keresetet nyújtottak be az állítólagos jogsértés elkövetői, köztük a Nissan részéről, de azt a Nissan tekintetében a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság, Spanyolország) 2021-ben helybenhagyta.

2023 márciusában CP kártérítési keresetet indított a Juzgado de lo Mercantil nº1 Zaragoza (zaragozai 1. sz. kereskedelmi bíróság, Spanyolország) előtt a Nissan arra való kötelezése iránt, hogy térítse meg azt a kárt, amelyet egy olyan gépjármű megszerzése miatt szenvedett el, amelynek árát érintette a CNMC által megállapított jogsértés.

Védekezésül a Nissan a kártérítési igény elévülésére hivatkozott.

E tekintetben a zaragozai 1. sz. kereskedelmi bíróság kifejti, hogy a nemzeti jog értelmében a versenyszabályok megsértése miatti kártérítési keresetekre alkalmazandó elévülési idők nem kezdődhetnek meg azelőtt, hogy az érintett jogsértés megszűnt volna, és a károsult fél tudomást szerzett volna, vagy észszerűen tudomást szerezhetett volna a kártérítési keresete megindításához nélkülözhetetlen információkról.

Abban az esetben, ha e jogsértést a CNMC határozata állapította meg, e bíróság úgy véli, hogy megállapítható, hogy a károsult felek a CNMC határozatának a CNMC honlapján történő közzétételekor tudomást szereztek ezekről az információkról, függetlenül attól, hogy e határozat jogerőre emelkedett-e. Ezen értelmezés szerint a CP által indított kártérítési kereset a jelen ügyben elévült.

A zaragozai 1. sz. kereskedelmi bíróság ugyanakkor megjegyzi, hogy létezik egy olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat is, amely szerint a CNMC megsemmisítés iránti kereset tárgyát képező határozatában megállapított versenyellenes magatartások miatti kártérítési keresetekre alkalmazandó elévülési idő csak akkor kezdődik, amikor e határozat a bírósági felülvizsgálatot követően jogerőre emelkedett.

E körülmények között a zaragozai 1. sz. kereskedelmi bíróság három kérdést terjeszt elő előzetes döntéshozatalra, amelyek lényegében arra irányulnak, hogy a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett EUMSZ 101. cikkel, adott esetben pedig a 2014/104 irányelv⁴³ 10. cikkének (2) bekezdésével ellentétes-e a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságok által értelmezett olyan nemzeti szabályozás, amely szerint azon időpont meghatározása céljából, amelytől a nemzeti versenyhatóságnak az e szabályok megsértését megállapító határozatát követő, a versenyszabályok megsértésén alapuló kártérítési keresetekre alkalmazandó elévülési idő megkezdődik, úgy tekinthető, hogy a sértett személy a határozat jogerőre emelkedését megelőzően tudomást szerzett azokról az információkról, amelyek lehetővé teszik számára, hogy kártérítési keresetét benyújtsa.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság először is a 2014/104 irányelv 10. cikkének az alapügyre való időbeli alkalmazhatóságát vizsgálja. E cikk a második bekezdésében úgy rendelkezik, hogy a versenyjogi jogsértések miatti kártérítési keresetekre alkalmazandó elévülési idő nem kezdődhet meg azelőtt, hogy a jogsértés megszűnt volna, és a felperes tudomást szerzett volna, vagy észszerűen úgy tekinthető, hogy tudomást szerez a kártérítési keresetének megindításához nélkülözhetetlen információkról.

E rendelkezésnek az alapügyre való alkalmazhatóságának vizsgálata érdekében a Bíróság megvizsgálja, hogy a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejártakor, azaz 2016. december 27-én lejárt-e a CP által indított kártérítési keresetre alkalmazandó nemzeti elévülési idő.

E tekintetben a Bíróság hangsúlyozza, hogy még a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejárta előtt is, az olyan nemzeti szabályozást, amely meghatározza a versenyjogi jogsértések miatti kártérítési keresetekre alkalmazandó elévülési idő kezdetének időpontját, az elévülés nyugvásának vagy megszakadásának időtartamát és részletes szabályait a versenyjog sajátosságaihoz és az e jog szabályainak az érintett személyek általi végrehajtásával kapcsolatos célkitűzésekhez kellett igazítani annak érdekében, hogy ne hiúsítsa meg az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk teljes érvényesülését.

A Bíróság ezenkívül emlékeztet arra, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom hatékony érvényesülését veszélyeztetné, ha nem lenne lehetséges bármely személy számára kártérítést követelni a versenyjog megsértése által neki okozott kárért. Így bármely személy kártérítést igényelhet az őt ért kárért, amennyiben okozati összefüggés áll fenn az említett kár és az EUMSZ 101. cikk által tiltott kartell vagy magatartás között.

⁴³ A tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szóló, 2014. november 26-i 2014/104/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 349., 1. o.).

Az ítélezési gyakorlat értelmében e kártérítéshez való jog gyakorlása gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé válna, ha az elévülési idők azelőtt kezdődnének, hogy a jogsértés befejeződött volna, és a károsult személy tudomást szerzett volna, vagy észszerűen úgy tekinthető, hogy tudomást szerzett a kártérítési keresete megindításához nélkülözhetetlen információkról, amelyek magukban foglalják a versenyjogi jogsértés fennállását, a kár fennállását, az e kár és e jogsértés közötti okozati összefüggést, valamint a jogsértés elkövetőjének kilétét.

Ennek keretében a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott magyarázatokból kitűnik, hogy a CNMC-nek a versenyszabályok megsértését megállapító határozata, amelynek érvényességét bírósági úton vitatták, nem kötelező erejű az e határozatot követő kártérítési keresetet elbíráló bíróságra nézve. Így az érintett jogsértés károsultja kártérítési keresetének alátámasztása érdekében nem hivatkozhat ténylegesen az említett határozatra. Ebből következik, hogy mivel a kártérítési keresetet elbíráló bíróságot csak akkor köti az érintett jogsértés fennállásának megállapítása, ha ugyanezen határozat jogerőssé vált, a károsult személy észszerűen csak akkor tekinthető úgy, hogy tudomást szerzett a keresete megindításához nélkülözhetetlen információkról, ha a CNMC határozata a bírósági felülvizsgálatot követően jogerőre emelkedett. Következésképpen a károsult kártérítési igényének elévülési ideje nem kezdődhet meg e határozat jogerőre emelkedése előtt.

Ennek pontosítását követően a Bíróság egyébiránt rámutat arra, hogy a nemzeti versenyhatóság határozatát követően a kártérítési kereset megindításához nélkülözhetetlen információk ismeretére vonatkozó feltétel nemcsak azt követeli meg, hogy e határozat jogerőssé váljon, hanem azt is, hogy a végleges határozatból eredő ezen információkat megfelelő módon nyilvánosságra hozzák. E célból a nemzeti versenyhatóság határozatát véglegesen helybenhagyó ítéletet hivatalosan közzé kell tenni, a nyilvánosság számára szabadon hozzáférhetővé kell tenni, és a közzététel időpontjának világosan ki kell tűnnie az ítéletből.

A fentiekre tekintettel a Bíróság emlékeztet arra, hogy az alapügyben CP 2023 márciusában nyújtotta be kártérítési keresetét a CNMC azon határozatát követően, amely a Nissan tekintetében a Tribunal Supremo ítéletét követően jogerőre emelkedett. Mivel ezt az ítéletet csak 2021-ben hirdették ki, észszerűen megállapítható, hogy a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejártakor, azaz 2016. december 27-én a CP által indított kártérítési keresetre alkalmazandó elévülési idő nemhogy nem járt le, hanem még csak meg sem kezdődött.

Másodszor, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a 2014/104 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének tartalma azon időpont meghatározását illetően, amelytől kezdve az elévülési idő megkezdődik, lényegében az EUMSZ 101. cikke és az EUMSZ 102. cikke vonatkozó ítélezési gyakorlatát, valamint a tényleges érvényesülés elvét tükrözi.

Így a Bíróság megállapítja, hogy a versenyszabályok megsértésén alapuló kártérítési keresetek 2014/104 irányelv hatálybalépését megelőző elévülési idejének kezdő

időpontjára vonatkozó megfontolásai az említett irányelv 10. cikke (2) bekezdésének értelmezésére is alkalmazandók.

E körülmények között a Bíróság az előterjesztett kérdésekre azt a választ adja, hogy a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett EUMSZ 101. cikket és a 2014/104 irányelv 10. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint, amint azt a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságok értelmezik, azon időpont meghatározása céljából, amelytől kezdve a nemzeti versenyhatóságnak a versenyszabályok megsértését megállapító határozatát követő, e szabályok megsértése miatti kártérítési keresetekre alkalmazandó elévülési idő megkezdődik, úgy tekinthető, hogy az a személy, aki úgy véli, hogy kárt szenvedett, azelőtt szerzett tudomást a kártérítési keresetének benyújtását lehetővé tévő elengedhetetlen információkról, hogy e határozat jogerőre emelkedett volna.

VI. A kártérítéshez való jog nemzeti bíróságok előtti érvényesítésének részletes szabályai – Az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartása

2025. január 28-i ASG 2 ítélet (nagytanács) (C-253/23, [EU:C:2025:40](#))

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – EUMSZ 101. cikk – 2014/104/EU irányelv – Versenyjogi jogsértések miatti kártérítési keresetek – A 2. cikk 4. pontja – A »kártérítési kereset« fogalma – A 3. cikk (1) bekezdése – Az elszenvedett kár teljes megtérítéséhez való jog – Kártérítési követelések jogi szolgáltatóra történő engedményezése – Az ilyen szolgáltató e követelések csoportos behajtására vonatkozó kereshetőségi jogának elismerését kizáró nemzeti jog – 4. cikk – A tényleges érvényesülés elve – Az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének első bekezdése – A hatékony bírói jogvédelemhez való jog”

Ami a versenyjogi jogsértésekre alapított kártérítési igények érvényesítésének részletes szabályait illeti, a Bíróság emlékeztet arra, hogy amennyiben e részletes szabályokat a 2014/104 irányelv nem tartalmazza, a tagállamok feladata, hogy azokat az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartásával határozzák meg.

Ami a versenyjogi jogsértések miatti kártérítési keresetek megindításának részletes szabályait illeti, a Bíróság emlékeztet arra, hogy amennyiben e szabályokat a 2014/104 irányelv nem szabályozza, a tagállamok feladata, hogy azokat az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartásával határozzák meg.

A német versenyhatóság 2009-ben olyan kötelezettségvállalási határozatot fogadott el, amely többek között Észak-Rajna-Vesztfália tartományra vonatkozott, és amelynek tárgyát a hengeres faanyag ágazatában felszámított árakkal kapcsolatos kartell képezte.

Németországban, Belgiumban és Luxemburgban székhellyel rendelkező számos olyan fűrészüzem, amelyek úgy vélték, hogy a szóban forgó kartell folytán kár érte őket, kártérítési követeléseiket egy jogi szolgáltatóra engedményezték, amely saját nevében, viszont a fűrészüzemek javára eljárva csoportos kártérítési keresetet terjesztett a Landgericht Dortmund (dortmundi regionális bíróság, Németország) elé. Annak alapján ugyanakkor, ahogyan az ítélkezési gyakorlat az alkalmazandó német szabályozást értelmezi, az ilyen csoportos kereset nem ismerhető el a versenyjog feltételezett megsértésével okozott kár megtérítésének területén.

A kérdést előterjesztő bíróság azonban úgy véli, hogy a csoportos behajtási kereset a német jog által biztosított egyetlen olyan jogérvényesítési mód, amely biztosíthatja a kártérítéshez való jog kartellügyekben történő hatékony érvényesítését.

E kontextusban e bíróság előzetes döntéshozatal céljából három kérdést terjeszt elő, amelyek lényegében arra irányulnak, hogy a nemzeti jog kizárhatja-e a versenyjogi jogvitákban a csoportos behajtási keresetet, ha az egyenértékű jogorvoslati lehetőség hiánya gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézvé tenné a kártérítési kereset megindítását, különösen a csekély összegű olyan károk vonatkozásában, amelyek nagyszámú károsultat érintenek.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság azt vizsgálja, hogy ellentétes-e az európai uniós joggal valamely nemzeti szabályozás azon értelmezése, amely azzal a hatással jár, hogy megakadályozza a versenyjog megsértése miatt állítólagosan károsult személyeket abban, hogy kártérítési jogait valamely jogi szolgáltatóra engedményezzék annak érdekében, hogy az csoportosan, „önálló” kártérítési kereset keretében, vagyis olyan kártérítési kereset útján érvényesítse azokat, amelyet nem azt követően indítanak, hogy valamely versenyhatóság jogerős és kötelező erejű határozatban ilyen jogsértést állapított volna meg, különösen ami a tényállás rögzítését illeti (úgynevezett *stand-alone* kereset).

A Bíróság megjegyzi, hogy a 2014/104 irányelv nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló csoportos behajtási kereseti mechanizmust hozzanak létre, és nem szabályozza azokat a feltételeket sem, amelyekről annak érvényessége függ, hogy a károsult személy ilyen csoportos kereset céljából engedményezze a versenyjogi jogsértés által okozott kár megtérítéséhez való jogát. Következésképpen mind az ilyen mechanizmus bevezetése, mind pedig az ilyen engedményezés érvényességének feltételei az e kártérítéshez való jog gyakorlásának részletes szabályai közé tartoznak, amelyekről nem a 2014/104 irányelv rendelkezik, hanem azok az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartása mellett az egyes tagállamok belső jogrendjébe tartoznak.

A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy összeegyeztethető-e a tényleges érvényesülés elvével, valamint a hatékony bírói jogvédelemhez való joggal a nemzeti jog olyan bírósági értelmezése, amely megakadályozza, hogy azok a személyek, akik úgy vélik, hogy a versenyjog megsértése folytán sérelmet szenvedtek, csoportos behajtási keresetet indíthassanak.

A Bíróság e tekintetben úgy ítéli meg, hogy a német jognak a versenyjog megsértéséből eredő kár megtérítése iránti csoportos keresetet kizáró értelmezése csak akkor lenne ellentétes az uniós joggal, ha a kérdést előterjesztő bíróság megállapítaná egyrészt, hogy a nemzeti jog által biztosított egyéb kollektív mechanizmusok nem teszik lehetővé a károsult személyek kártérítéshez való jogának hatékony érvényesítését, másrészt pedig, hogy az egyéni kereset megindításának a nemzeti jog által előírt feltételei lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszik e kártérítési jog érvényesítését, ezáltal pedig sértik a hatékony bírói jogvédelemhez való jogukat.

A Bíróság ugyanakkor pontosítja, hogy az egyéni kártérítési keresetek eljárási költségei önmagukban nem teszik lehetővé annak megállapítását, hogy a kártérítési jog ilyen kereset keretében történő érvényesítése gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé válna. E következtetés levonásához ugyanis a kérdést előterjesztő bíróságnak meg kell határoznia a nemzeti jog azon konkrét elemeit, amelyek megakadályozzák ezen egyéni keresetek érvényesítését.

A Bíróság hozzáteszi, hogy ha az említett bíróság azt állapítaná meg, hogy az alapügyben a csoportos behajtási kereset képezi az egyetlen olyan eljárási módot, amely lehetővé teszi az érintett fűrészüzemek számára, hogy hatékonyan érvényesítsék a kártérítési jogukat, e megállapítás nem járna azon nemzeti rendelkezések alkalmazásának sérelmével, amelyek a jogi szolgáltatásokat nyújtó személyek tevékenységét szabályozzák, többek között annak érdekében, hogy biztosítsák e szolgáltatások minőségét, valamint az ilyen szolgáltatók által felszámított díjak objektív és arányos jellegét, továbbá megelőzzék az összeférhetetlenséget és a visszaélészerű eljárási cselekményeket.

Végül, ami azt a kérdést illeti, hogy milyen következtetéseket kell levonni abból, ha a kérdést előterjesztő bíróság adott esetben megállapítja, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezések nem egyeztethetők össze a hatékony bírói jogvédelemhez való joggal, e bíróságnak először is – a nemzeti jog egészére tekintettel és az általa elfogadott értelmezési módszerek alkalmazásával – meg kell határoznia, hogy van-e lehetsége arra, hogy a releváns rendelkezéseket az uniós jog követelményeivel összhangban értelmezze, anélkül azonban, hogy e rendelkezéseket *contra legem* értelmezné. A kérdést előterjesztő bíróságnak csak akkor kell mellőznie az említett rendelkezések alkalmazását, ha nincs semmilyen lehetőség az összhangban álló értelmezésre.

AZ EURÓPAI UNIÓ
BÍRÓSÁGA

Kutatási és Dokumentációs Igazgatóság

2026. március